

Tjänsteutlåtande

Styrelsen 2024-08-26

Ärendenummer GSHAB-2024-00008

Handläggare: Catrine Norrgård, filialchef

Telefon: 031-368 54 50

E-post: catrine.norrgard@gshab.goteborg.se

Halvårsrapport 2024 Gothenburg European Office

Förslag till beslut

I Göteborgs Stadshus AB:

1. Gothenburg European Offices halvårsrapport 2024, som sker enligt Göteborgs Stads handlingsplan för europeiskt omvärlds- och intressebevakning, antecknas.
2. Halvårsrapporten översänds till kommunstyrelsen som information.

Ärendets beskrivning

Gothenburg European Office (GEO) ska arbeta för att uppnå den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för sin omvärlds- och intressebevakning. Kommunfullmäktige beslutade 2021-02-25, § 20 att inriktningen för GEO främst ska vara Hållbar stads- och samhällsutveckling samt Innovation och digitalisering.

Stadshus styrelse ansvarar för GEO:s verksamhet och styrelsen informeras om hur GEO har levererat inom ramen för uppdraget genom en halvårsrapport i augusti/september och genom en årsrapport efter årsskiftet. Rapporteringen sker i enlighet med Göteborgs Stads handlingsplan för europeisk- omvärlds- och intressebevakning¹ och rapporten översänds även till kommunstyrelsen som information. GEO rapporterar löpande till kollegor i Göteborgs Stad samt rapporterar sina aktiviteter veckovis till vice vd för Stadshus och avdelningschef på stadsledningskontoret.

Den bilagda halvårsrapporten beskriver aktuell omvärlds- och intressebevakning. Rapporten innehåller även en bilaga med faktablad om aktuella EU-ärenden som berör staden.

De dominerande frågorna är de som sorterar under EU:s gröna giv, det vill säga klimat, energi och miljöfrågor samt mobilitetsfrågor. GEO har emellertid också aktivt jobbat med den så kallade sociala dimensionen, till exempel gällande funktionshinder och EU-finansiering.

GEO har löpande utfört omvärlds- och intressebevakning i Bryssel gentemot de europeiska institutionerna inom ramen för uppdraget. GEO har även hållit kollegor i förvaltningar och bolag informerade om utvecklingen i EU och motiverat dem att delta i seminarier, projektansökningar och nätverk samt bistått i deras arbete.

---

¹ Kommunstyrelsens beslut 2024-05-15, § 452 (SLK-2024-00184)

Bedömning ur ekonomisk dimension

Aktiviteterna som beskrivs i halvårsrapporten hanteras inom ramen för beslutad budget för GEO. Under Bauhausfestivalen erhöll Göteborg ett pris på 200 tkr efter GEO:s ansökan för projektet Flytevis räkning. På sikt arbetar GEO tillsammans med förvaltningar och bolag för att öka EU-finansieringen av Göteborgs Stads verksamheter samt bevaka att förslag till EU-lagstiftning inte skapar onödiga kostnader för verksamheterna.

Bedömning ur ekologisk dimension

GEO har under våren fortsatt att jobba med flera initiativ inom EU:s gröna giv. Till exempel skrev GEO Stadsmiljö- och stadsbyggnads nominering av Flytevis arbete till europeiska Bauhauspriset och Göteborg fick ett andrapris, och tillsammans med kretslopp- och vatten genomfördes ett seminarium i Bryssel om PFAS.

Syftet har genomgående varit att förbättra EU:s policy och framföra Göteborgs synpunkter och goda exempel för att inspirera andra och stärka stadens profil. GEO har även analyserat utlysningar för EU-finansiering inom den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

GEO har under våren deltagit i påverkansarbetet rörande kommande sammanhållningspolitik. Den Europeiska sociala fonden är en del av detta. Utformningen kommer att påverka vilka medel Göteborg kan ta del av under den kommande långtidsbudgeten från 2028.

Bilagor

1. GEO:s halvårsrapport 2024
2. Faktablad till halvårsrapporten 2024

Eva Hessman

Vd, Göteborgs Stadshus AB

Halvårsrapport 2024 Gothenburg European Office

om europeisk omvärlds- och intressebevakning

Innehåll

1	En ny mandatperiod	3
1.1	Strategiska prioriteringar.....	3
1.1.1	Rådets strategiska agenda	3
1.1.2	Kommissionens politiska riktlinjer	4
1.2	Frågor framåt med relevans för Göteborg.....	5
1.2.1	EU:s långtidsbudget 2028 – 2034	5
1.2.2	Andra områden med relevans för Göteborg.....	6
2	Tillbakablick.....	8
2.1	Valstärkande aktiviteter	8
2.2	Gröna given – strategin för hållbar tillväxt.....	8

1 En ny mandatperiod

En ny mandatperiod för Europaparlamentet har inletts. Nästa val är 2029, året innan 2030, vilket är ett ”mål-år” i flera avseenden. Göteborg tillsammans med 99 andra EU-städer ska vara klimatneutrala till 2030. EU ska ha minskat klimatutsläppen med 55 % jämfört med 1990-års nivåer till 2030. En analys av de nya nationella klimat och energi-planerna visar att EU skulle nå 51 % minskning med planerade åtgärder. Särskilt sektorerna uppvärmning och vägtransport missar målet. Det kan komma att innebära att EU kommer presentera specifika åtgärder för dessa områden för att leverera mot 2030. En uppdatering av EU:s strategi för uppvärmning och kyla från 2016 kan också förväntas. En strategi för geotermisk energi förbereds.

Några andra miljömål för 2030 är:

- förbättra luftkvaliteten för att minska antalet förtida dödsfall orsakade av luftföroreningar med 55%
- förbättra vattenkvaliteten genom att minska avfall, plastskräp i havet med 50 % och mikroplaster som släpps ut i miljön med 30 %
- Förbättra markkvaliteten genom att minska näringsförlusterna och användningen av kemiska bekämpningsmedel med 50 %
- minska antalet ekosystem i EU där luftföroreningar hotar den biologiska mångfalden med 25%
- minska andelen människor som störs kroniskt av trafikbuller med 30 % och
- avsevärt minska avfallsgenereringen och med 50 % det kommunala restavfallet.

Under den förra mandatperioden stod den gröna given i centrum. Det är ett undantag från föregående mandatperioder, även om EU har haft mycket miljölagstiftning redan tidigare. Miljö- och energilagstiftningen har tidigare snarare setts som tekniska frågor, inte storpolitiska. GEO förväntar att EU går tillbaka till normalläge, eftersom mycket av lagstiftningen nyligen uppdaterats. EU kommer snarare fokusera på införande och uppföljning av efterlevande av de nya gröna lagarna. Andra frågor står högst upp på agendan framåt.

1.1 Strategiska prioriteringar

1.1.1 Rådets strategiska agenda

Vart femte år enas EU-ländernas ledare om politiska prioriteringar för att sätta agendan för den nya mandatperioden. EU-kommissionen har initiativrätt på ny lagstiftning, men får politiska signaler från medlemsstaterna genom agendan. EU:s nya strategiska agenda fokuserar på fyra huvudområden för att stärka och utveckla unionen under de kommande åren:

Ett fritt och demokratiskt Europa

Det innebär att EU bland annat ska upprätthålla europeiska värderingar inom unionen, inklusive rättsstatsprincipen, demokrati och mänskliga rättigheter, och stärka demokratisk motståndskraft och bekämpa desinformation.

Ett starkt och säkert Europa

Vilket betyder att EU ska stärka försvarsförmågan och säkerheten, och även förbättra samarbetet med NATO och transatlantiska partners. Ett säkert Europa handlar också om att bekämpa brottslighet, terrorism och cyberhot.

Ett välmående och konkurrenskraftigt Europa

Stor vikt läggs på att stärka den långsiktiga konkurrenskraften och fördjupa den inre marknaden. EU vill främja innovation, forskning och utveckling av nyckelteknologier och genomföra den gröna och digitala omställningen. Man vill också skapa ett innovations- och företagsvänligt klimat med minskad byråkrati.

Ett framåtskridande Europa

Rubriken i agendan innefattar EU:s sociala dimension och hantering av demografiska utmaningar, samt att investera i människors kompetens, utbildning och rörlighet. EU ska också fortsätta stärka en ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

1.1.2 Kommissionens politiska riktlinjer

Det finns ingen politisk majoritet eller opposition i EU-kommissionen. Ordföranden har stor makt att planera och leda institutionens arbete och godkänns av Europaparlamentet baserat på sin strategi. Nyskapade kommissionärsposter förväntas inom hav- och fiskerifrågor, försvar, implementering och förenkling, och även någon med ansvar för bostadspolitiska åtgärder. Havs- och fiskerikommissionärer har funnits tidigare, men hade slagits ihop med miljö.

EU-kommissionens återvalda ordförande Ursula von der Leyen presenterade i de politiska riktlinjerna för Europeiska kommissionen 2024 - 2029 en vision för ett enat och starkt Europa som möter framtidens utmaningar. Hennes huvudsakliga mål är europeisk enighet. Von der Leyen betonar vikten av att Europa förblir enat för att hantera stora utmaningar som säkerhet, klimatförändringar och konkurrenskraft. Riktlinjerna har fyra huvudområden: 1) Försvar och säkerhet, 2) Hållbart välstånd och konkurrenskraft, 3) Demokrati och social rättvisa, samt 4) Globalt ledarskap med resultat i Europa.

Ny plan för hållbart välstånd och konkurrenskraft

Prioriteringen inkluderar förenkling för företag och fördjupning av den inre marknaden. Det som har lyfts mest i media efter von der Leyens tal i Europaparlamentet i juli är satsningen på ”En ren industri”, ett ramverk som ska presenteras inom 100 dagar efter den nya EU-kommissionen tillträtt.

Stort fokus finns på forskning och innovation och ökad produktivitet genom digital teknik. Von der Leyen lovar stora investeringar i hållbar konkurrenskraft och åtgärder mot kompetens- och arbetskraftsbrist.

Von der Leyen vill färdigställa den inre marknaden inom flera sektorer och förenkla reglerna för små och medelstora företag. Hon föreslår en översyn av konkurrenspolitiken för att bättre stödja europeiska företag på den globala marknaden, samtidigt som man behåller rättvisa villkor. Von der Leyen betonar vikten av att göra det enklare och snabbare att driva företag i EU.

Von der Leyen fokuserar på att stärka Europas enighet, konkurrenskraft och globala position genom riktade insatser inom nyckelområden, samtidigt som hon vill förenkla och effektivisera EU:s regelverk och processer.

1.2 Frågor framåt med relevans för Göteborg

Utöver prioriterade strategiska frågor som redovisats ovan, finns 174 ärenden¹ som påbörjats men inte avslutats, samt lagstiftningar som har datum för uppdatering preciserat i lagen. GEO har även tagit del av samråd som varit öppna för synpunkter inför förslag, samt analyserat debatten i Bryssel, i syfte att försöka förutse vad som kommer framöver. Nedan redovisas ett urval av relevanta områden.

1.2.1 EU:s långtidsbudget 2028 – 2034

Inför nästkommande långtidsbudget kommer EU-kommissionen efter samråd med Europaparlamentet och Europeiska rådet att under 2025 lägga ett förslag till långtidsbudget.

Europeiska kommissionens generalsekretariat och dess budgetdirektorat överväger en långtgående reform av EU:s sammanhållningspolitik, som omfattar strukturfonder för regioner samt sociala program.

Sammanhållningspolitiken utgör för närvarande en tredjedel av EU:s totala utgifter och uppgår till nästan 400 miljarder euro under den nuvarande sjuårsperioden som löper ut 2027. Göteborg använder medel från regionalfonden, socialfonden och Interreg, som alla tre är en del av sammanhållningspolitiken.

Det finns europeiska aktörer som ifrågasätter vad sammanhållningspolitiken har åstadkommit. Programmet har fem officiella politiska mål. Jobbskapande, företagets konkurrenskraft, ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling och förbättrad livskvalitet för medborgarna. Vid den senaste revideringen minskade EU antal mål från tio till dessa fem. Debattörer som ifrågasätter sammanhållningspolitiken undrar om man snarare bör gå tillbaka till grundsyftet – skapa sammanhållning/utjämning mellan regioner, för att höja effektiviteten och se snabbare resultat, och kunna minska budgeten och fördela

---

¹ [Legislative Observatory \(europa.eu\)](https://legislativobservatory.europa.eu) till exempel avfallsdirektivet, avloppsdirektivet och direktiv om energiskatt.

till andra prioriteringar. Sammanhållningspolitikens förespråkare är emellertid många.

I slutet av 2022 tillsatte EU-kommissionen en expertgrupp med uppdrag att utarbeta strategiska rekommendationer om hur man ska kunna maximera effektiviteten i EU:s sammanhållningspolitik. Rapporten betonar att sammanhållningspolitiken måste anpassas för att möta nya utmaningar i en snabbt föränderlig värld och för att stödja ett mer integrerat och konkurrenskraftigt Europa. Den kommande utvidgningen av EU nämns som en viktig faktor som kommer att påverka samarbetet. Rapporten framhåller behovet av en flexibel politik som inte bara hanterar nuvarande klyftor utan också kan möta framtida utmaningar. Fokus bör ligga på innovation, hållbar utveckling och interregionalt samarbete. Sammanhållningspolitiken måste även samverka med andra EU-initiativ för att maximera effektiviteten. En starkare resultatriktning förespråkas, där fokus läggs på prestanda och effektivitet. Slutsatserna är i linje med svenska regioners gemensamma position.

Även diskussioner om EU:s miljö- och energiprogram LIFE, forskning- och innovation Horisont Europa, infrastrukturinvesteringar CEF, som Göteborg använt, är i gång inför den nya långtidsbudgeten som ska vara på plats för att användas från 2028. GEO samarbetar med svenska aktörer och europeiska organisationer för att framföra Göteborgs synpunkter genom starka relevanta samarbeten.

1.2.2 Andra områden med relevans för Göteborg

Klimat-, energi och miljöområdet

EU:s mål är att bli klimatneutralt till 2050. Första steget för den nya mandatperioden är att anta delmålet för 2040. EU-kommissionen presenterade sitt diskussionsunderlag för 2040-mål i början av 2024 och som är i linje med det som har rekommenderats av EU:s klimatråd. EU-kommissionen kommer att lägga ett lagförslag som gör målet juridiskt bindande och som säkerställer att all lagstiftning är i linje med målet.

En del av arbetet mot klimatneutralitet är att skapa förutsättningar för kolinfångning. EU-kommissionen har även här förberett processen men inte ännu presenterat ett lagförslag, vilket kan förväntas komma tillsammans med 2040-målen. GEO har deltagit i det förberedande arbetet med stöd från Renova och Göteborg Energi.

EU förväntas revidera uppvärmning och kylstrategin från 2016, dels eftersom den har några år på nacken, dels för att medborgare har allt högre levnadskostnader och eftersom sektorn inte verkar bidra till att uppnå klimatmålen. Göteborg har tidigare drivit ett EU-innovationsprojekt kallat Celsius inom värme och kyla. Eventuellt kan lärdomar hämtas härifrån.

Teknikneutralitet är en viktig princip för att inte snedvrیدا konkurrens eller förhindra innovation. EU har emellertid under energikrisen tagit sig an energiproduktion per sektor. Det finns en solkraftstrategi, en handlingsplan för

värmepumpar och en vindkraftsstrategi. EU-kommissionen förväntas presentera en geotermal strategi.

Klimatanpassning kommer förbli en viktig fråga för EU och städer. EU:s klimat- och miljökommissionär har sagt att det kan vara enklare att komma längre med klimatanpassningsåtgärder än för klimatomställningsåtgärderna, som blivit politiskt kontroversiella. Samtidigt kan klimatanpassningsåtgärder även leda till minskade klimatutsläpp.

I genomförandet av havsmiljödirektivet i Sverige har kommunerna ansvar för att säkerställa att mikroplaster inte hamnar i havet genom att hålla rent vid stränder. Direktivet ska revideras och Göteborg har besvarat ett samråd och framhåller att havsmiljödirektivet är en viktig del i att hantera marina utmaningar. Under 2021 deltog GEO i utfrågningar hos Regionkommittén för att föra fram stadens synpunkter. Som ett resultat av detta kontaktades GEO av rapportören som frågade efter skriftligt underlag från Göteborg. Yttrandet antogs den 7 maj 2021. Göteborgs stad har svarat på samrådet och framhåller att havsmiljödirektivet är en viktig del i att hantera marina utmaningar.

Minskad administration och upphandling

År 2023 publicerades ComPAct, ett förslag om hur administrativt arbete i offentlig förvaltning kan fördjupas och förbättras genom kunskapsutbyten medlemsstater emellan, även med initiativ som riktar sig specifikt till lokal nivå. Många av de initiativ som presenterats i ComPAct kommer att lanseras framöver. EU-kommissionens ordförande har också gett varje kommissionär i uppgift att göra genomlysningar av all EU-lagstiftning för att kunna återkomma med förslag hur man kan minska administration och rapportering med 25 %. Detta nämndes också i de politiska riktlinjerna som en prioritering. GEO har haft samtal med Göteborg Energi om utvärderingen, men precis som andra svenska aktörer har man konstaterat att mycket krångel och extra byråkrati kommer från implementeringen i svensk lagstiftning, inte ursprungligen från EU-direktiv. GEO har därför inte återkopplat till EU-kommissionen ännu. GEO har dock en dialog med SKR för att hitta goda exempel och förslag på förenklingar.

Upphandlingsreglerna är något som berör alla verksamheter i Göteborg Stad. Dessa kommer utvärderas och förnyas. GEO förbereder sig inför arbetet.

Digitalisering

EU har 2030-mål även för digitaliseringen, en strategi som kallas det digitala decenniet. Inför den nya mandatperioden såg man över vad som saknas för att uppnå målen för de kommande åren. Kommissionen har även publicerat den andra årliga rapporten om det digitala decenniet. Rapporten nämner städer vid flera tillfällen. Man menar att medlemsstater bör överväga att finansiera, i kombination med europeiskt stöd, uppkopplade fordon och smarta städer, att medlemsstater bör ha dialog med städer och hjälpa till att sprida digitala verktyg till städer och att European Green Digital Coalition under fjärde kvartalet 2024 kommer samråda med berörda parter, bland annat städer, för stöttning av digitalisering genom hållbar finansiering. Det nyinrättade europeiska konsortiet

för digital infrastruktur CitiVERSE kommer att bidra till att bygga smarta och gröna städer, helt i linje med den dubbla omställningen till en grön och digital ekonomi och det nya europeiska Bauhaus att skapa inkluderande, estetiska och hållbara städer.

Göteborg har besvarat samrådet om vitboken om digital infrastruktur. Vitbokens scenarier beskriver flera initiativ och åtgärder för att stärka Europas digitala infrastruktur och teknologiutveckling. Bland dessa ingår planerna på att skapa storskaliga pilotprojekt för telekommunikationsmoln och edge computing, vilket syftar till att utveckla nya teknologier och AI-applikationer. Kommissionen överväger även att fortsätta stödja strategiska teknologier genom nya projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI), samt att göra massiva investeringar i anslutnings- och beräkningsekosystem.

Kommissionen planerar att stödja forskning och utveckling av nya fiberteknologier samt att överväga skapandet av en lista över kritiska projekt av europeiskt intresse, tillsammans med en översyn av finansieringsinstrumenten. För förbättrad säkerhet övervägs harmonisering av säkerhetskrav och ett EU-certifieringssystem, samt en gemensam styrning för undervattenskabelinfrastrukturer.

2 Tillbakablick

Nedan redovisas ett antal områden och aktiviteter där GEO över tid har bidragit i större omfattning. Utöver resultat ges exempel på GEO:s policyarbete och EU-frågor relevanta för Göteborg. För en mer omfattande beskrivning hänvisas till faktabladet i bilagan.

2.1 Valstärkande aktiviteter

Inför valet till Europaparlamentet stöttade GEO Demokrati- och medborgarservice med att utbilda de valambassadörer som hade som uppgift att informera om valet och öka valdeltagandet. Tillsammans med EU-kommissionen genomfördes även ett panelsamtal på Handelshögskolan för gymnasieskolorna i Göteborg, samt ett panelsamtal för näringslivet. GEO höll även presentationer om valet och händelser efter valet för olika förvaltningar som efterfrågat det.

2.2 Gröna given – strategin för hållbar tillväxt

Under den nyss avslutade mandatperioden har EU beslutat en lång rad nya och uppdaterade hållbarhetskrav. Det rör allt ifrån redovisningsregler till regler för avloppsvatten. Som nämnts i kapitel 1 kommer fokus framåt ligga på införande och att följa upp efterlevnaden av lagstiftningen. GEO har rapporterat löpande för vilka frågor som berör Göteborg. Nedan ges enbart exempel på utfört arbete.

Exempel från miljöområdet

Avloppsdirektivet ska minska skadliga effekter på människa och miljö från orenat avloppsvatten. De viktigaste delarna i den kommande lagen är bland annat integrerade vattenförvaltningsplaner och ett utökat producentansvar. Lagen introducerar övervakning också i slam från avloppsvatten. Ryaverket är ett stort reningsverk och skulle i ursprungsskrivningen bära en stor del av kostnaderna för rening av läkemedel. I nuvarande skrivelse ska kostnaden delas mellan industrin och nationell finansiering.

GEO har följt ärende från början till slut. Innan förslaget presenterades arrangerade GEO ett seminarium tillsammans med ansvarig handläggare hos EU-kommissionen under EU:s miljövecka. Göteborg blev till följd av seminariet inbjudna till EU-kommissionens expertgrupp inför framtagandet. Efter att förslaget presenterats tog GEO fram ett synpunktspapper tillsammans med Kretslopp och Vatten, stadsledningskontoret, Gryaab, Göteborg Energi, som GEO delat med handläggare från EU-kommissionen, Europaparlamentets partigrupper och rapportörens handläggare. GEO har regelbundet träffat och hållit kontakt med rapportörens handläggare samt delat konkreta ändringsförslag. GEO har även deltagit på möte med svenska och finska representationen tillsammans med SKR för att diskutera kostnaderna för stora reningsverk, såsom Ryaverket.

Exempel Stadsbyggnad – Nya Europeiska Bauhaus (NEB)

Nya Europeiska Bauhaus är ett initiativ som togs av Ursula von der Leyen. NEB innebär att Europa inte bara ska byggas hållbart utan samtidigt vackert och inkluderande. NEB har utformats nedifrån och upp. Finansiering görs tillgänglig inom redan existerande fonder och program där den största delen kommer från Horisont Europa, LIFE-programmet och regionalfonden. EU-kommissionen förbereder dock finansiering inför den kommande långtidsbudgeten. EU-kommissionen har också etablerat ett ”NEB Labb” där det är möjligt att testa verktyg, innovativa lösningar och politiska åtgärder för att underlätta omvandling av den byggda miljön på lokal nivå. Det finns ingen anledning att tro att NEB kommer minskas eller dra ner på hastigheten.

För Göteborgs Stad är NEB intressant eftersom det innebär möjligheter för profilering, viss finansiering och kunskapsutbyte. I slutet av 2021, presenterade GEO NEB för Göteborgs relevanta förvaltningar och bolag samt Göteborgs Universitet. GEO har sedan dess bevakat finansieringsmöjligheter inom NEB och har delat flera sammanställningar. GEO och SBK har även haft möten med EU-kommissionen för att presentera Göteborgs arbete med Prototyp Göteborg. SBK och Göteborg & Co engagerades inför Bauhausfestivalen 2022 och GEO arrangerade ett event under festivalen om design av offentliga platser. EU-kommissionen deltog i panelen med andra aktörer såsom forskare, och företagare. GEO tog också initiativ till att Göteborg genom SBK 2022 gick med i initiativet ”Bauhaus-vänner” som en del av strategin att profilera staden inom initiativet. Inför 2023-NEB-priser skrev GEO en ansökan för Skogomeskolan, som kom till final.

Under 2023 bistod GEO stadsmiljöförvaltningen att nominera Flytevi till Bauhauspriset 2024. På Bauhausfestivalen i april 2024 vann Flytevi andra pris i sin kategori ”Återknyt kontakten till naturen”. Flytevi är nu officiellt en NEB Champion och blev det första svenska projekt som tilldelats Bauhauspriset. Flytevi var också synligt under hela festivalen genom att GEO:s ansökan om utställning på festivalen godkändes. Det innebar mycket PR för projektet samt möjligheter för de som representerade Flytevi att knyta internationella kontakter.

Trafik och infrastruktur

Den nya TEN-T-förordningen² har trätt i kraft och pekar ut 431 stadsknutpunkter (urbana noder). Göteborg är en av dessa på den så kallade prioriterade Scan-Med-korridoren. Lagstiftningen innehåller en del nyheter. Det finns krav att stadsknutpunkter ska ha en plan för hållbar trafik för gods och persontrafik senast 2027 med mätbara mål som ska rapporteras till EU. Från 2027 är det obligatoriskt att samla in trafikdata inom hållbarhet, säkerhet och tillgänglighet. I varje knutpunkt ska det finnas en multimodal persontrafikterminal till 2030 och minst en multimodal godsterminal 2040.

GEO har arbetat med nätverken POLIS och ERRIN om kraven på stadsknutpunkterna för att hålla dem relevanta för städer som Göteborg, och för att driva frågan om finansiering till infrastruktur i städer. GEO har löpande rapporterat till de stadsbyggande förvaltningarna, och information om de nya kraven på städerna inkluderades i tjänsteutlåtandet om trafikstrategin.

Att stadsknutpunkterna nu får skyldigheter, kan öppna för att de också kan få mer finansiering. Dock är fonden som finansierar investeringar i infrastruktur, Connecting Europe Facility, underfinansierad om man ser till behoven och 2030-målen. GEO jobbar med stadsbyggnadsförvaltningen rörande möjlighet till finansiering av relevant infrastruktur för Göteborg.

Då kommunalråd från Göteborg var på plats i Bryssel i april 2024 under Connecting Europe days, en konferens om EU:s transportpolitik, organiserade GEO ett möte med samordnaren för Scan-Mad-korridoren. Samordnarna kommer ha en mer framträdande roll i planeringen av investeringar i infrastruktur framöver. Samtalet rörde både sträckan Oslo – Göteborg, behov av finansiering, klimatanpassning av infrastruktur samt formatet för dialog med städerna.

---

² Transeuropean Network – Transport (TEN-T)

Faktablad¹ till GEO:s halvårsrapport europeisk omvärldsbevakning 2024

1 Innehåll

1. Hållbar stadsutveckling	2
1.1 Gröna given – en tillväxtstrategi	2
1.1.1 Genomförande av EU:s klimatpolitik.....	2
1.1.2 En förnyad energisektor	8
1.1.3 Miljöfrågor.....	13
1.1.4 Hållbar finansiering – EU:s taxonomi och företags hållbarhetsredovisning	22
1.1.5 Hållbar och smart mobilitet.....	24
2 Hållbar samhällsutveckling.....	28
2.1 Den europeiska pelaren för sociala rättigheter	28
2.1.1 Kompetensförsörjning.....	28
2.1.2 Den europeiska ungdomsgarantin	29
2.1.3 Ett europeiskt utbildningsområde 2025.....	30
2.1.4 Den europeiska planeringsterminen och landrapporten.....	30
2.1.5 Framtidens sammanhållningspolitik 2028-2035	31
2.2 Medborgerliga fri- och rättigheter.....	32
2.2.1 Handlingsplan för integration, inkludering och utanförskap	33
2.2.2 EU-intyg om funktionsnedsättning.....	34
3 Innovation och digitalisering	34
3.1 Artificiell intelligens	34
3.2 Datalag och skydd för databaser	36
3.3 Driftskompatibla digitala offentliga tjänster	36
3.4 Dataområden.....	37
3.4.1 Hälsodataförordning	37
3.4.2 Europeiskt energidataområde.....	37
3.4.3 Mobiltetsdataområde	38
3.5 Digitala världar	39
3.6 Innovationsagendan.....	39

¹ Faktabladet är en bilaga till GEO:s halvårsrapport och är korta beskrivningar av de aktuella EU-ärenden som berör Göteborgs olika verksamheter.

1. Hållbar stadsutveckling

1.1 Gröna given – en tillväxtstrategi

[Den gröna given](#) är EU:s tillväxtstrategi och svar på klimat- och miljötmaningarna. Strategin var EU-kommissionens högst prioriterade fråga under mandatperioden 2019 – 2024. Den innebar en kursändring jämfört med tidigare EU-kommissioner, då miljöfrågorna gavs ökat fokus och företräde. Som beskrivs nedan är flertalet av lagarna beslutade och berör Göteborg. Framåt kommer fokus ligga på implementering av den gröna given.

Strategin är tvärgående och innebär att EU-kommissionen har sett över all befintlig lagstiftning inom politikområden såsom trafik, infrastruktur, byggverksamhet och energi, för att säkerställa att de levererar mot den gröna givens mål. Digitalisering och innovation ses som viktiga verktyg. Finansiering riktas mot att uppnå de gröna målen. EU:s [klimatlag](#) gör målet om att EU ska nå klimatneutralitet till 2050 bindande och fastställer ett ramverk för hur EU ska nå detta mål.

Översatt till Göteborgstermer skulle en göteborgsk grön giv innebära att miljö- och klimatprogrammet vore den huvudsakliga utvecklingsstrategin och att andra program, såsom näringslivsstrategiska programmet eller trafikstrategin, vara underordnade och fokuserade på att fördjupa hur näringslivs- respektive trafikåtgärder levererar mot miljö- och klimatprogrammets mål. Investeringar i Göteborg skulle riktas mot att genomföra miljö- och klimatprogrammet.

EU:s medlemsländer ska minska sina utsläpp till 2030 med minst 55% jämfört med 1990-årsnivåer. Under 2021 presenterade EU-kommissionen en samling förslag som ska säkerställa att EU:s klimat-, energi och transportlagstiftning är anpassade till de uppdaterade 2030-målen. Förslagen har fått samlingsnamnet "Fit for 55". De mest relevanta initiativen för Göteborg inom den gröna given beskrivs nedan.

(Uppdaterad maj 2024)

1.1.1 Genomförande av EU:s klimatpolitik

1.1.1.1 EU och klimatanpassning – strategi och finansiering

Klimatförändringarna leder till effekter såsom skyfall, värmeböljor, torka och översvämningar eller andra oväntade effekter som kommer bli mer frekventa i framtiden. [EU:s strategi för klimatanpassning](#) antogs i början av 2021 och fokuserar på att förbereda klimatsäkra EU, bland annat genom naturbaserade lösningar, åtgärder för att minska kunskapsluckor och lättare identifiera klimatrisker och att finansiera klimatanpassningsåtgärder. Städer stöttas och uppmuntras till erfarenhetsutbyte genom [Borgmästaravtalet](#), där Göteborg är medlem. Inför framtagandet av klimatanpassningsstrategin var ett ökat erfarenhetsutbyte mellan städer en av stadens prioriteringar (Samråd EU09-2020).

Våren 2024 presenterade EU-kommissionen [sitt meddelande om hantering av klimatrisker i Europa](#). Meddelandet är ett svar på den [första europeiska klimatriskbedömningen](#). Tillsammans uppmanar de till åtgärder på alla förvaltningsnivåer och bättre styrning, men utan att koppla till konkreta lagstiftningsförslag. Troligtvis eftersom det presenterades i slutet av mandatperioden.

Lagstiftningsarbetet under 2024 fokuserat på att genomföra de förslag som tidigare presenterats, såsom avloppsdirektivet, luftkvalitetsdirektivet och naturåterställningsförordningen, som alla

inkluderar naturbaserade lösningar och prioriterar natur som kan klimatsäkra samhällen. Europaparlamentet har röstat många av dessa förslag innan EU-valet i juni, och i juli 2024 väntas formellt godkännande av Rådet för de två första, medan naturåterställningsförordningen har godkänts.

Via GEO:s nätverk i Bryssel, bjöds Göteborg in att delta i två Interreg- projekt 2022. Tillsammans med Stadsbyggnadsförvaltningen skickade GEO in stadens ansökningar som sedan beviljades finansiering under hösten 2023 (se tabell).

Projekt	Syfte	Beviljade medel
Cool Cities	Testa lösningar för att hantera urbana värmeöar	Göteborg tilldelas 1 400 tkr av totala 6 miljoner euro
Storm Safe	Klimatsäkra samhällskritisk infrastruktur	Göteborg tilldelas 4 000 tkr av total projektbudget på drygt 7,4 miljoner euro

Cool Cities-projektet drog sedan i gång i april 2024. GEO hjälpte stadsbyggnadsförvaltningen att förbereda Göteborgs deltagande. Precis som tidigare år har GEO gjort en kartläggning över finansieringsmöjligheter som finns tillgängliga för klimatanpassningsåtgärder inom LIFE-programmet som har delats brett i staden.

Nytt för stadens klimatanpassningsarbete är [Göteborgs Stads nya klimatanpassningsplan](#). GEO har suttit med i Stadsledningskontorets arbetsgrupp. GEO deltog även på arbetsgruppens möte i slutet av mars för att presentera vilka möjligheter det finns på EU-nivå för att genomföra planen.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.1.2 Missionerna i Horisont Europa - begränsning av och anpassning till klimatförändringarna

De [fem missionerna](#) inom EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont Europa är ett nytt sätt att arbeta för att hantera vår tids stora samhällsutmaningar. Det som är nytt är att det utgår från lokala förutsättningar och görs i bred samverkan med företag, civilsamhälle, akademi och medborgarna. Man arbetar mot systemförändringar i grunden. Göteborgs Stad har ansökt om och blivit utvald att delta i två av missionerna – [missionen för klimatneutrala och smarta städer](#) (100-städer missionen) och [missionen för klimatanpassning](#). Det är miljö- och klimatanämnden som ansvarar för stadens deltagande i 100-städer missionen, medan SLK samordnar engagemanget i klimatanpassningsmissionen.

[Missionen för klimatneutrala och smarta städer](#)

Städerna spelar en viktig roll i arbetet för att motverka klimatförändringarna och för att nå de uppdaterade klimatmålen. 100 städer har valts ut till missionen för att ställa om och bli klimatneutrala redan till år 2030. Dessa städer är föregångare som testar lösningar och metoder som sedan ska användas för att hjälpa resten av EU att bli klimatneutralt till 2050. Hela 377 städer anmälde sitt intresse till missionen, och i april 2022 meddelade EU-kommissionen att Göteborg var en av de [utvalda](#).

Under 2023 påbörjade Göteborg arbetet med en klimathandlingsplan inom ramen för en Mission Label ansökan. Det är en del i Climate City Contract (CCC), som utgör kärnan i arbetssättet för missionen. CCC ska skapas tillsammans med medborgarna då deras behov och åtaganden ska stå i centrum för missionen. Mission Label-ansökan ska innehålla en aktivitetsplan för hur klimatneutralitet i alla sektorer som energi, byggnader, avfallshantering och transport ska nås. Inom ramen för missionen får Göteborg hjälp att skapa en klimatinvesteringsplan, i vilken man preciserar hur Göteborg planerar att finansiera våra klimatåtgärder. Via missionsplattformen får Göteborg tekniskt, lagstiftningsmässigt och finansiellt stöd till arbetet.

GEO har varit med och påverkat utformningen av missionen sedan idén offentliggjordes 2018, bland annat genom att delta på workshops och möten med samordnaren för missionen och med tidig information till kollegor i stadens organisation. När missionen lanserades hösten 2021 stöttade GEO miljöförvaltningen att skriva stadens intresseanmälan. Under hela processen har GEO arbetat strategiskt för att säkerställa att staden får ta del av tidig information och GEO ingår också i det arbetslag som tog fram mission label ansökan och pilotansökan för Green City Zone.

Genom GEO blev Göteborg pilotstad för att testa den metod för att öka samskapandet med kvadrupelhelixens aktörer i klimatomställningen som det EU-finansierade Horisont projektet MOSAIC tagit fram. [Göteborgs pilotprojekt](#) fokuserade på samskapande inom hållbar mobilitet. Vid MOSAIC slutkonferens i Bryssel november 2023 deltog två representanter från Demokrati-och medborgare service tillsammans med två representanter från arbetsgrupperna (Volvo och Naturskyddsföreningen) för att presentera [dess lärdomar](#) för ett flertal andra europeiska städer och EU-kommissionen.

GEO har bevakat vilka finansieringsmöjligheter som finns tillgängliga för Göteborg via missionen, och delat dessa sammanställningar med kollegor i staden. Tillsammans med tidigare Trafikkontoret och Miljöförvaltningen jobbade GEO med Göteborgs ansökan till utlysningen [HORIZON-MISS-2022-CIT-01-01](#) om säker, hållbar och inkluderande mobilitet. I december 2022 meddelades att projektet, som getts namnet REALLOCATE, beviljats finansiering. Som ett resultat av detta tilldelas Göteborgs stad 670 000 EUR av totala 12 000 000 EUR. Under 2023 har arbetet med att konkretisera Göteborgs stads pilotsajter påbörjats och GEO ingår i arbetsgruppen för kommunikation för projektet.

[Missionen för klimatanpassning](#)

Syftet med missionen för klimatanpassning är att stödja minst 150 europeiska regioner för att stärka förmågan att klara klimatförändringarna. Göteborg har mycket att lära av de europeiska städer som kommit längre i sitt arbete med klimatanpassning, speciellt när det kommer till hur de kopplat ihop klimatanpassning med krisberedskap.

Sedan missionen lanserades 2021 har GEO bevakat och rapporterat till SLK vilka möjligheter det innebär för Göteborg att engagera sig i missionen. GEO tog också fram en detaljerad analys för vad en anmälan skulle innebära för staden, som också delades med SLK. Tillsammans med SLK tog GEO fram Göteborgs ansökan, och i september 2022 meddelades att anmälan godkänts. Det praktiska arbetet med missionen inleddes i början av 2023 när missionsplattformen lanserades. Via plattformen kan medlemmar utbyta erfarenheter, ta del av tidig information från EU-kommissionen och lära sig mer om EU-finansiering till klimatanpassningsåtgärder. Via missionen organiseras också

årliga nätverksträffar för att medlemmarna ska kunna ta del av ny forskning och nätverka. Tidigare år har SLK representerat Göteborg vid dessa träffar, men 2024 representerade GEO Göteborg. GEO:s rapport har delats med SLK och diskuterats med ansvarig för stadens nya klimatanpassningsplan.

Under 2024 har GEO fortsatt bevaka möjligheter till EU-finansiering och kompetensutveckling som erbjuds via missionen. GEO har även tagit fram underlag för att undersöka hur Göteborg kan nyttja möjligheter via missionen till att genomföra stadens klimatanpassningsplan. I slutet av mars höll GEO en presentation för SLK:s nätverk för att berätta om slutsatserna från den analysen.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.1.3 Renovering av offentliga byggnader, byggnaders energiprestanda samt nya Bauhaus

För att åtgärda energiläckage i byggnader publicerades "[renoveringsvågen](#)" under 2020 med målet att minst fördubbla renoveringstakten av byggnader, som för närvarande är låg, omkring 1 %. Renoveringsvågen är en strategi som ska bidra till ökad energieffektivitet för byggnader och resurssnålt byggande, med mål om att 35 miljoner byggnader i unionen ska renoveras fram till 2030. Taxonomin kommer att spela roll för gröna obligationer i fastighetssektorn.

Byggnaders energiprestanda

EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda (EPBD) har som syfte att förbättra energiprestandan och öka renoveringstakten och därigenom hjälpa EU att uppfylla sina klimatmål. Kommissionen la ett [lagstiftningsförslag om att revidera EPBD](#) igen 2021 som en del av "Fit for 55". EU har en [hemsida med data](#) om byggnaders energiprestanda i EU.

Göteborg besvarade samrådet (EU10-2021) och även remissen (diarienummer 1547/21). GEO deltog på en av EU-kommissionens hearingar om direktivet 2021, och år 2022 på Regionkommitténs hearing för att framföra synpunkter. Redan innan förslaget presenterades i december 2021, jobbade GEO tillsammans med Göteborgs Energi för att se till att fjärrvärmens inte missgynnas vid definitionen av "nollenergibyggnader". När förslaget lades kunde det konstateras att förslaget var bra, i och med att EU-kommissionen tagit med förslaget att fjärrvärme skulle räknas in som godkänd energikälla till nollutsläppsbyggnader. SKR:s Brysselkontor samordnade sina ändringsförslag med GEO och de skickades till ledamöterna i EP.

Överenskommelsen mellan parlamentet och rådet nåddes den 7 december 2023.

Överenskommelsen godkändes av parlamentet i mars och av rådet i april 2024. Texten publicerades i den officiella tidningen den 8 maj och trädde i kraft 20 dagar därefter.

Lagstiftarna enades om att alla nya bostadshus och andra byggnader ska vara utsläppsfria senast 2030, med en tidsfrist för nya offentliga byggnader som ägs eller används av offentliga myndigheter till 2028. Kravet på nollutsläpp kommer att utvidgas till att omfatta alla byggnader 2050.

Medlemsstaterna kommer att vara skyldiga att renovera de 16% mest ineffektiva icke-bostadshusen senast 2030 och de 26% mest ineffektiva senast 2033. Målet för bostadshus är att uppnå en 16-procentig minskning av den genomsnittliga primärenergianvändningen till 2030 och en minskning med minst 20 procent till 2035. Överenskommelsen medger undantag, på strikta villkor, för både bostadshus och andra byggnader än bostadshus, inklusive historiska byggnader. Lagstiftarna enades också om att sluta subventionera fristående pannor som drivs med fossila bränslen senast 2025 och

att avskaffa dem helt senast 2040. Laddning av elfordon är sedan i maj 2020 ett nytt egenskapskrav i plan- och bygglagen, PBL till följd av EPBD tidigare uppdateringar 2018. EPBD är den EU-lag som reglerar dessa krav som nu har uppdaterats.

När ett energiprestandacertifikat utfärdas ska rekommendationerna inkludera möjliga alternativ för byte av uppvärmnings- och kylsystem, i linje med 2030- och 2050-målen.

(Uppdaterad juni 2024)

Nya Bauhaus

[Nya europeiska Bauhaus](#) (NEB) uppmuntrar en ny typ av stadsbyggnad. NEB vill kombinera hållbart byggande med estetik och inkludering. I [meddelandet om NEB](#) sätts ramen. Finansiering görs tillgänglig inom redan existerande fonder och program, där den största delen kommer från Horisont Europa, LIFE-programmet och regionalfonden. EU-kommissionen har också etablerat ett "NEB Labb" där det är möjligt att testa verktyg, innovativa lösningar och politiska åtgärder för att underlätta omvandling av den byggda miljön på lokal nivå.

För Göteborgs Stad är NEB intressant eftersom det innebär möjligheter för profilering, viss finansiering och kunskapsutbyte. I slutet av 2021, presenterade GEO NEB för Älvstranden och 2022 för SBK tillsammans med Göteborgs Universitet. GEO bevakar kontinuerligt finansieringsmöjligheter inom NEB och har delat flera sammanställningar. SBK och Göteborg&Co engagerades inför Bauhausfestivalen 2022, och GEO arrangerade ett event under festivalen om design av offentliga platser. EU-kommissionen deltog i panelen och andra aktörer såsom forskare, företag och aktivister. GEO tog också initiativ till att Göteborg genom SBK 2022 gick med i initiativet "Bauhaus-vänner" som en del av strategin att profilera staden inom initiativet.

Under hösten 2023 hjälpte GEO Stadsmiljöförvaltningen att nominera Flytevi till Bauhauspriset 2024. På Bauhausfestivalen i Bryssel i april 2024 vann Flytevi andra pris (20 000 euro) i sin kategori "Återknyt kontakten till naturen". Flytevi är nu officiellt en NEB Champion och blev det första svenska projekt som någonsin tilldelats Bauhauspriset. Flytevi var också synligt under hela Bauhausfestivalen genom att GEO:s ansökan om utställning godkändes. Det innebar mycket PR för projektet samt möjligheter för de som representerade Flytevi under festivalen att knyta internationella kontakter. På plats befanns samtliga GEO anställda, Göteborgs stadsarkitekt, Göteborgs stadsträdgårdsmästare, en utvecklingsledare från Stadsmiljö och representanter från Göteborgs universitet samt HDK-Valand.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.1.4 Netto-nollindustriförordning och industriplan för den gröna given

Syftet med [planen](#) är att främja konkurrenskraften för Europas nettonollindustri och stödja den snabba omställningen till klimatneutralitet. Målet med planen är skapa bättre förutsättningar för att utöka EU:s tillverkningskapacitet av den nettonollteknik och de produkter som behövs för att nå Europas ambitiösa klimatmål.

Strategin följdes av en rättsakt om nettonollindustrin för att kartlägga mål för kapaciteten inom nettonollindustrin och tillhandahålla ett regelverk anpassat till dess snabba införande, säkerställa förenklade och påskyndade tillståndsförfaranden, främja europeiska strategiska projekt och utveckla standarder till stöd för den tekniska expansionen på den inre marknaden. Lagen ger

medlemsstaterna befogenhet att stödja olika nettonollteknologier såsom solceller, vindkraft, värmepumpar, kärnteknik, vätgasteknik, batterier och nätverkstekniker. Den påskyndar den gröna omställningen, även för städer, genom att ge "strategiska projekt" prioriterad status. Denna prioriterade status leder till kortare tillståndstider, snabbare godkännanden och enklare procedurer, vilket minskar den administrativa bördan för städerna. Parlamentets plenarsammanträde den 25 april 2024 godkände överenskommelsen om lagen. Rådet godkände formellt texten den 27 maj 2024, vilket banade väg för ett offentliggörande i Europeiska unionens officiella tidning och ikraftträdande.

Business Region Göteborg besvarade regeringens remiss (Dnr 0030/23). Göteborg Stad välkomnar ambitionen att öka den inhemska produktionen av förnybar energi och förkorta tillståndsprocesser för etableringar som främjar omställning till minskade växthusgasutsläpp och gröna jobb i Europa. Förslaget anses förenligt med Göteborgs regionala och stadsbaserade målsättningar för miljö och klimat samt ekonomisk tillväxt. Göteborg Stad är positiv till ökad nationell koordinering av tillståndsprocesser, men anser att lokala/regionala nivåer bör leda etableringsprocesser. Dock tvivlar staden på om förordningen är tillräcklig för att konkurrera globalt och påpekar att den inte adresserar hur industrietableringar påverkar totala utsläppsnivåer.

Staden fokuserar på vikten av fjärrvärme och fjärrkyla för energieffektivitet och vill att dessa teknologier utpekas som strategiska nettonoll-teknologier. Göteborg Stad efterfrågar också tydligare riktlinjer för innovationsprojekt och värdering av olika tekniker utifrån klimatnytta. Offentlig upphandling lyfts i stadens remissvar som en möjlighet för att påskynda omställningen, och staden efterfrågar mer detaljerade riktlinjer för upphandling av nettonoll-teknologier. Kompetensförsörjning och utbildning anses avgörande, och Göteborg betonar behovet av att säkerställa utbildningsinnehåll i takt med innovationsutvecklingen och näringslivets behov.

För upphandlande myndigheter och upphandlande enheter innebär den nya lagen att de måste tillämpa tre uppsättningar kriterier för sin upphandling av nettonollteknik:

- 1) Ett obligatoriskt minimikrav på miljömässig hållbarhet, som ska tillämpas från och med ikraftträdandet av respektive genomförandeakt (planerat mars/april 2025)
- 2) Ett ytterligare kriterium som ska tillämpas omedelbart på alla kontrakt och som ska väljas bland följande:
  - Särskilda villkor som rör sociala eller sysselsättningsrelaterade överväganden
  - Krav på att visa att cybersäkerhetskraven uppfylls
  - Särskild avtalsenlig skyldighet att leverera i tid
- 3) Resiliensbidraget, som ska tillämpas från och med ikraftträdandet av respektive genomförandeakt (planerat sent 2024/tidigt 2025).

Med NZIA kommer alla sektorer att mobiliseras för att snabbt utveckla och genomföra utbildnings- och träningsprogram. Detta inkluderar industrier, medlemsstaternas myndigheter (inklusive på lokal nivå), utbildningsanordnare och sociala partner. Net-Zero Industry Academies kommer att utbilda 100,000 arbetare inom tre år och stödja ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. Enligt den nya lagen ska medlemsstaterna utse Net-Zero Acceleration Valleys. Dessa lokala hotspots för nettonollindustrier kommer att främja industriell aktivitet, ekonomisk tillväxt och skapa jobb på regional/lokal nivå.

Kommissionen har som svar på investeringsbehoven presenterat sin översyn av EU:s långtidsbudget 2024 – 2027, och lyft att EU:s strategiska suveränitet är något som EU-kommissionen kommer

prioritera framöver. Därför föreslogs en [EU-plattform för strategisk teknik \(STEP\)](#), som syftar till att öka investeringarna i kritisk och strategiskt viktig teknik som kan bidra till den gröna och digitala omställningen. Arbetsdokumentets² analys visar att det ackumulerade investeringsbehov uppgår till cirka 92 miljarder euro under perioden 2023–2030 lågt räknat. Av dessa behövs cirka 16-18 miljarder i offentliga investeringar.

(Uppdaterad juni 2024)

1.1.2 En förnyad energisektor

En revidering har genomförts för att säkerställa att all relevant EU-lagstiftning är i linje med målet om 55% utsläppsminskning av växthusgaser. I juli 2021 presenterades förslag som bland annat inkluderade: förslag på förändringar av systemet för handel av utsläppsrätter (samråd EU33-2020), förordningen om ansvarsfördelning, energiskattedirektivet (ej inskickat samråd), direktivet för förnybar energi (samråd EU31-2020) och direktivet för energieffektivisering (samråd EU32-2020). I december 2021 presenteras bland annat förordning för TEN-T (samråd EU08-2021), byggnaders energiprestanda (samråd EU10-2021), ITS-direktivet (samråd EU27-2020) samt strategi för stadstrafiken (samråd EU17-2021).

Under hösten 2021 anordnade GEO ett informationsmöte om "Fit for 55"-paketet för kollegor. En enhetschef på generaldirektoratet för energifrågor presenterade paketet och svarade på frågor. Sedan paketet presenterades har GEO även haft möten med den svenska ständiga representationen i Bryssel för att diskutera hur förhandlingarna om paketet går. GEO har arbetat tillsammans med SKR och Stockholm i flera av ärendena.

Den 31 januari 2023 arrangerade GEO ett seminarium i Europaparlamentet tillsammans med europaparlamentariker Erik Bergkvist om fjärrvärmens roll i energiomställningen. En representant från Göteborg Energi talade i panelen tillsammans med EU-kommissionen, organisationen Energy cities och en representant från Vilnius fjärrvärmebolag.

1.1.2.1 Infrastruktur för alternativa bränslen

Den gröna given har satt ett mål om att minst en miljon allmänt tillgängliga laddnings- och tankstationer ska finnas på plats senast 2025. I slutet av 2020 fanns ca 213 000 allmänt tillgängliga laddningsstationer. Syftet med direktivet [2014/94/EU](#) om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen (AFID) är att säkerställa utbyggnaden av laddinfrastruktur och direktivet innehåller gemensamma standarder för deras design och användning. Den tekniska utvecklingen har kommit långt och marknaden har mognat sedan direktivet kom 2014.

Göteborg besvarade samrådet EU07-2020. Göteborg menade att direktivet bör täcka både offentligt tillgänglig infrastruktur och privat, och lyfte att de nationella policyplanerna inte är tillräckliga för att nå målen, att nationella mål måste sättas för el, LNG och vätgas för tunga fordon samt för elanslutning i hamn och att dessa mål måste gälla för hela transportkorridoren och baseras på en gemensam europeisk metodologi. Detta ligger i linje med EU-kommissionens egen utvärdering och det förslag som presenterades. Göteborg besvarade även remissen (diarienummer 1023/21).

---

² Investment needs assessment and funding availabilities to strengthen EU's Net-Zero technology manufacturing capacity, SWD(2023) 68 final.

[Förslaget](#) presenterades den 14 juli 2021. I förordningen (AFIF) finns bindande mål för utbyggnaden av infrastrukturen och ytterligare åtgärder för att säkerställa driftskompatibilitet hos infrastruktur och tjänster för användning av infrastruktur för alla fordon som drivs med alternativa bränslen. Förslaget innehåller också krav på el-laddning i hamnar för fartyg vid kaj och LNG. Krav som Göteborg Hamn stödjer.

Parallellt med översynen av direktivet om utbyggnaden av infrastruktur för alternativa bränslen görs en översyn av förordningen om det transeuropeiska transportnätet (TEN-T) och direktivet om byggnaders energiprestanda. Utbyggnaden av infrastrukturen för alternativa bränslen ska framför allt ske längs TEN-T-korridorerna, och krav finns på vätgasladdning i stadsknutpunkterna. Direktivet om byggnaders energiprestanda innehåller krav på laddningsplatser i privata byggnader, som införts i svensk lagstiftning i plan och bygglagen. Kommissionen kopplar frågan om nollutsläppsfordon till nödvändiga nätinvesteringarna inom ramen för kommissionsinitiativ som ingår i EU:s strategier för integrering av energisystemet³ och till vätgas.

Göteborgs Stads fordonsflotta ska vara fossilfri senast 2023. GEO har bevakat AFID för Göteborg Leasing AB. Samrådsvaret låg i linje med kommissionens förslag. Den 27 mars 2023 kom institutionerna överens i trepartsförhandlingarna. EP röstade ja till överenskommelsen i juli 2023. Rådet bekräftade överenskommelsen vid sitt möte den 25 juli 2023. Slutakten undertecknades den 13 september 2023 och offentliggjordes i EU:s officiella tidning den 22 september 2023.

Jämfört med EU-kommissionens ursprungsförslag så innebär överenskommelsen bland annat att laddinfrastrukturen för tunga fordon senareläggs, eftersom marknaden för el-lastbilar är omogen. Tankställen för vätgas ska först förläggas till större knytpunkter. Kravet på laddinfrastruktur på lågtrafikerade vägar lättas också upp.

För varje batteriförsedd elbil inom ett EU-land måste det finnas en laddpunkt på minst 1,3 kW installerad på laddmarknaden. Från år 2025 får det inte vara längre än 60 km mellan laddstationer på minst 150 kW kapacitet för lätta fordon i TEN-T-vägnätet. Det får inte vara längre avstånd än 200 km mellan vätgasmackarna längs TEN-T-nätet år 2031. Hamnar som tar emot mer än 50 passagerarfärjor eller 100 fraktfartyg per år måste kunna erbjuda anslutning till ladd-el senast år 2030.

Göteborg menade att det är viktigt att undvika en överinvestering i infrastruktur. För höga ambitioner med laddstationer längs med TEN-T-nätverken kunde bli onödigt kostnadsdrivande. Man menade att det är troligt att långsam hemmaladdning av kostnadsskäl kommer att dominera även framöver.

EU-kommissionen har nu publicerat en [handbok för offentliga myndigheter](#).

(Uppdaterad juli 2024)

---

³ En smart integrering av elfordon och dubbelriktad laddning kommer också att skapa flexibilitet. Även om det eldirektiv och den elförordning som antogs 2019 tillhandahåller den rättsliga ramen för elmarknaden kan det krävas ytterligare krav kring laddningsstationer och kommunikationen mellan laddningsstation och fordon för att göra det möjligt att fullt utnyttja smart och dubbelriktad laddning.

1.1.2.2 Direktivet för förnybarenergi och energieffektivitetsdirektivet

Som en del av den gröna givens genomfördes en översyn av [EU:s direktiv om förnybar energi](#) (RED) för att uppfylla EU:s ökade klimatambitioner. RED innehåller regler om stödsystem för förnybar energi, ursprungsgarantier för energi från förnybara energikällor, administrativa förfaranden, integrering av förnybara energikällor i byggnader, egenanvändning och gemenskaper för förnybar energi samt om förnybar energi inom uppvärmning och kylning liksom transporter. I RED fastställs också hållbarhetskriterier.

Varje medlemsland får separata mål, och sektorsvisa mål tas fram för transportsektorn, uppvärmning och kylning, byggnader och industri. Hållbarhetskraven för bioenergi skärps, bl.a. med krav på medlemsländer att skydda större kolsänkor. Produktionsanläggningar med mindre kapacitet än 20 MW var undantagna från att följa och rapportera enligt hållbarhetskriterierna för biomassa, men gränsen föreslås nu flyttas till 5 MW.

Göteborg besvarade samrådet (EU31-2020). Göteborg menade att medlemsstaterna borde ges mer flexibilitet. Samrådssvaret argumenterar för att förutsättningarna för förnybar produktion skiljer sig starkt mellan de olika medlemsstaterna. Tillgång till vattenkraft och biomassa, vindkraftsförutsättningar med mera, är resurser som måste kunna brukas på bästa sätt. Direktivet måste därför vara så flexibelt att varje medlemsstat kan nå förnybarhetsmålen på snabbast och effektivast sätt. Utmaningarna skiljer sig inte bara vad gäller naturresurser. Det gäller också saker som uppvärmningsbehov, industristruktur och inte minst hur det befintliga energisystemet är uppbyggt.

Göteborg menar också i samrådssvaret att det är viktigt att skilja på koldioxidinfångning och lagring av fossil koldioxid (CCS) och av biogent koldioxid (BECCS). Stödsystem för CCS kan leda till att utfasningen av fossila bränslen fördröjs eller i vissa fall kanske till och med ökar användningen av fossila bränslen, något som inte bör subventioneras. CCS är en fortsatt oetablerad, kostsam och energikrävande teknik och bör inte användas i stället för att ersätta fossila bränslen med förnybara alternativ. På samma sätt ska inte mål och policy för minskade växthusgasutsläpp konkurrera med dito CCS/BECCS.

Europaparlamentet antog sin rapport i september 2022. Rådet antog sin allmänna riktlinje den 29 juni 2022. Institutionerna kom överens under sommarens triloger och institutionerna fattade beslut under hösten 2023. Lagstiftningen trädde i kraft 20 november 2023.

[Energieffektivitetsdirektivet](#) (EED) från 2012 syftade till att uppfylla EU:s mål om minst 20 % förbättringar av energieffektiviteten senast 2020 jämfört med 2005 års nivåer. Principen om "energieffektivitet först" fastslogs i EED. Under 2018 [reviderades EED](#) för att leverera mot det nya målet om minst 32,5 % energieffektiviseringar fram till 2030 och har [reviderats igen](#) med anledning av de nya klimatmålen. EED är en ram som fastställer energieffektivitetsmålen och de viktigaste sektorsövergripande åtgärderna såväl som de mer specifika. EED är inriktad på energibesparingar i den offentliga sektorn inklusive skyldigheten att renovera offentliga byggnader mot att bli "nära-noll-energibyggnader" och att hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av varor, tjänster, arbeten och byggnader. Det föreslås nya krav på värme- och kylsystem med minimikrav på fjärrvärme.

Göteborg besvarade samrådet (EU32-2020) och framförde en oro om att individuell mätning av uppvärmning kan föra med sig kostnader och är kontraproduktivt. Detta är i linje med det påverkansarbete som GEO bedrev vid den tidigare revideringen. I samrådssvaret stödjer Göteborg ambitionen med höjda bindande nationella mål, krav på lokala energieffektivitetsplaner samt renoveringskrav för offentliga byggnader och striktare krav på fjärrvärme- och kylsystem. På initiativ av GEO, talade Göteborg Energi under hösten 2021 på en workshop arrangerad av EU-kommissionen om sin syn på arbetet med "energieffektivisering först"-principen. Påverkansarbetet i Bryssel genomfördes med Stockholm 2022. Eftersom värme ingår i hyran innebär renoveringarna inte nödvändigtvis direkta kostnadsminskningar, utan snarare hyreshöjningar kopplade till renoveringen.

GEO hade möten med parlamentariker och DG Energy tillsammans med Göteborgs Energi i mars 2022. Positionen som cirkulerats till europaparlamentariker har samordnats med Stockholm.

Trepartsförhandlingarna nådde en preliminär överenskommelse den 10 mars 2023. Den fastställer en minskning av primär och slutlig energiförbrukning med 11,7 % på EU-nivå. Medlemsstaternas årliga energibesparingar ska nå 1,5 % i genomsnitt fram till 2030, med början på 1,3 % under perioden fram till slutet av 2025 och successivt gå mot 1,9 % under den sista perioden fram till slutet av 2030. Slutakten undertecknades den 13 september 2023 och offentliggjordes den 20 september 2023 i Europeiska unionens officiella tidning. Den 10 oktober 2023 trädde det omarbetade direktivet i kraft.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.2.3 CO2 standarder för bilar och skåpbilar

I [förordning \(EU\) 2019/631](#) regleras utsläppsnormerna för nya personbilar och lätta skåpbilar. År 2021 presenterade EU-kommissionen uppdaterade utsläppsmål jämfört med 2021: från den 1 januari 2030 gäller 55% utsläppsminskning för personbilar och 50% för lätta skåpbilar och från den 1 januari 2035 gäller 100% för personbilar och för lätta personbilar. Göteborg svarade inte på samrådet (EU16 – 2020) men har antagit ambitiösa mål om att nå en fossilfri fordonsflotta till 2023. Göteborg skrev också under ett [brev](#) till EU-kommissionen, genom Göteborgs Stads Leasing på initiativ av GEO, för att betona vikten av ökade utsläppsminskningar samt träffade kommissionen under våren för att berätta om målet och behovet av en ambitiös EU-agenda. Inför förhandlingen i Europaparlamentet, skickades ytterligare ett brev med små anpassningar till de nya mottagarna. Europaparlamentet röstade ja till överenskommelsen i februari 2023, och rådets beslut följde i mars 2023. Lagstiftningen är nu uppdaterad i enlighet med besluten 2023.

(Uppdaterad maj 2024)

1.1.2.4 Energiskattedirektivet

En ny [energibeskattnings](#) föreslogs 2021 på energiprodukter och el, utifrån energiinnehåll och klimatpåverkan, med en EU-gemensam minimibeskattnings. Det betyder att beskattning ska harmoniseras inom EU. Den ska differentieras för motorbränslen, uppvärmningsbränslen och el, och införas över tio år med start 2023. Först införs skatt på drivmedel för flyg och sjöfart. Ren teknik ska främjas och undantag och lägre skattesatser som för närvarande uppmuntrar användning av fossila bränslen ska avskaffas. Syftet med de nya reglerna är att minska de skadliga effekterna av energiskattekonkurrens och säkra EU-ländernas intäkter från gröna skatter, som är mindre skadliga för tillväxten än skatt på arbete. GEO träffade svenska representationen tillsammans med Göteborgs Energi för att diskutera gemensamma ståndpunkter under hösten 2021. I mars 2022 träffade GEO

och Göteborgs Energi EU-kommissionens ansvariga direktorat för att diskutera svårigheterna med förslaget i förhållande till det svenska systemet.

Uppdatering av skattelagstiftning kräver enhällighet i EU, vilket har lett till att det har varit svårt för lagstiftarna att komma överens. Frågan lämnas över för beslut till nästa mandatperiod.

(Uppdaterad maj 2024)

1.1.2.5 Revidering av elmarknaden

Förslaget var efterfrågat, men innehöll enbart mindre justeringar, en uppsättning åtgärder som syftar till att göra elräkningarna mindre beroende av priserna på fossila bränslen genom att skapa en buffert mellan de kortfristiga marknaderna och de elräkningar som betalas av konsumenterna.

För att skydda konsumenterna från volatila priser kommer förslaget att ge rätt till såväl fastprisavtal som avtal med dynamiskt pris, rätt att ha flera avtal samt förbättrad och tydligare avtalsinformation.

Incitament skapas för mer långfristiga avtal, särskilt genom att främja marknaden för energiköpsavtal, stabilisera elpriserna och begränsa energiproducenternas överintäkter genom att kräva att dubbelriktade differenskontrakt används för nya investeringar i koldioxidsnål produktion där det behövs offentlig finansiering, och genom att förbättra terminsmarknaderna för el.

Lagen innehåller också åtgärder som syftar till att påskynda utbyggnaden av förnybara energikällor och utfasningen av gas, genom att ytterligare underlätta integreringen av förnybara energikällor i elsystemet och förbättra villkoren för användning av flexibilitetslösningar såsom efterfrågefleksibilitet och lagring, och andra väderberoende förnybara och koldioxidsnåla källor.

Förhandlingarna nådde i mål den 14 december. Europaparlamentets plenaromröstning ägde rum den 10 april 2024. Rådet röstade om akten den 21 maj 2024. Europaparlamentets talman undertecknade den slutliga rättsakten den 13 juni 2024. Nästa steg blir att offentliggöra den i EU:s officiella tidning.

(Uppdaterad juni 2024)

1.1.2.6 Hållbara kolkretslopp

Utsläppsminskningar är fortfarande högsta prioritet i EU:s klimatpolitik, men i kommissionens meddelande om hållbara kretslopp för kol från 2021 framhålls behovet av att avskilja, använda eller lagra koldioxid för att kunna nå klimatneutralitet. EU siktar på att avlägsna och permanent lagra minst fem miljoner ton koldioxid från atmosfären med hjälp av tekniska lösningar fram till 2030. En certifieringsram för upptag av koldioxid föreslogs av kommissionen 2022 kommer att fungera som grund för att identifiera högkvalitativa industriella koldioxidupptag och deras framtida erkännande i EU:s klimatpolitik.

EU saknar idag specifika regler för koldioxidinfrastruktur, vilket försvårar planering av investeringar. Det finns också brist på samordning och planering på EU-nivå. Det finns idag också en osäkerhet kring vilka användningar som är förenliga med målen. Implementeringen stöter på utmaningar och kräver långsiktig strategi. EU:s industriella koldioxidhantering möter liknande utmaningar som andra marknader med begränsat utbud och efterfrågan, vilket kräver hantering för att skapa en marknad för CCS, CCU och koldioxidupptag med europeiska teknikleverantörer.

Den 30 november 2022 antog EU-kommissionen ett förslag till en EU-omfattande frivillig ram för att certifiera koldioxidupptag (COM/2022/672). Det kommer att främja innovativa industriella tekniker för koldioxidavskiljning, t.ex. bioenergi med avskiljning och lagring av koldioxid (BioCCS) eller avskiljning och lagring av koldioxid direkt i luften (DACCS). Båda dessa tekniker kan fånga in kol och lagra det permanent i geologiska formationer.

I november 2023 offentliggjorde kommissionen en rapport med en analys av de svar som inkommit från intressenter och medborgare på det öppna offentliga samrådet om strategin för hantering av koldioxidutsläpp från industrin, som avslutades den 31 augusti 2023. Göteborg besvarade EU-kommissionens samråd (EU09-2023). GEO deltog på EU-kommissionens hearing under hösten 2023. GEO har rapporterat om förslaget fördröjda antagande. I stället för ett lagförslag presenterades en strategi för hantering av koldioxidutsläpp från industrin⁴.

[Strategin](#) antogs av kommissionen den 6 februari 2024. I strategin presenteras en övergripande strategi för hur EU ska skala upp koldioxidhanteringen. I strategin identifieras en rad åtgärder som ska vidtas på EU-nivå och nationell nivå för att upprätta en inre marknad för koldioxid i Europa och skapa en mer attraktiv miljö för investeringar i teknik för industriell koldioxidhantering. Det blir en fråga för den nya mandatperioden.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.3 Miljöfrågor

Handlingsplanen för nollförorening i luft, vatten och mark, kemikaliestrategin för hållbarhet samt EU:s regler för industriutsläpp är tre av de mest centrala delarna för att minska föroreningar inom EU. Under den här mandatperioden har EU-kommissionen presenterat en rad lagförslag för att genomföra dessa. Lagförslagen inkluderar bland annat striktare regler för luftkvalitet, uppdaterade listor för föroreningar i yt- och grundvatten samt uppdaterade krav på behandling av avloppsvatten. Under 2024 har EU:s institutioner arbetat för att hinna färdigt arbetet med dessa innan EU-valet. De viktigaste delarna för Göteborg presenteras nedan.

1.1.3.1 Nollföroreningar i luft, vatten och mark

Idag leder luftföroreningar till närmare 400 000 förtida dödsfall, och buller leder till 6,5 miljoner fall av kronisk sömnrörning inom EU. Föroreningar utgör också en av de fem främsta orsakerna till förlust av biologisk mångfald, vilket påverkar våra ekosystem och livsmedelssystem. [EU:s handlingsplan för nollföroreningar i luft, vatten och mark](#) ska motverka detta. Handlingsplanen innehåller en nollföroreningsvision för 2050 som innebär att utsläpp av föroreningar till luft, vatten och mark ska minska till nivåer som inte längre anses vara skadliga för människors hälsa eller miljö. Handlingsplanen betonar att principen om att "förorenaren betalar" ska fortsätta genomsyra EU:s lagstiftning för att möjliggöra omställningen till en hållbar handel. En av de största utmaningarna med EU:s miljölagstiftning är det [begränsade genomförandet](#). Planen fokuserar därför på åtgärder som ska öka genomförandegraden, och EU-kommissionen inledde under 2023 en översyn av principen om att "förorenaren betalar".

Inför framtagandet av handlingsplanen förde Göteborg fram att det är viktigt att stärka kopplingen mellan hälsodata och föroreningsdata (samråd EU28 – 2020), vilket är inkluderat både i

---

⁴ COM/2024/62

handlingsplanen och det reviderade avloppsdirektivet. I det senare inkluderas det i form av krav på övervakning av patogener och PFAS-kemikalier i de fall recipient också är dricksvattenkälla. Handlingsplanen inkluderar även stöd till att återställa natur på sanerade platser för att skapa möjliga grönområden. Stödet regleras i naturåterställningsförordningen som godkändes formellt i juni 2024 och bedöms kunna hjälpa staden att nå målsättningar i den [nya grönsplanen för en nära, sammanhållen och robust stad 2022 – 2030](#).

Under 2024 har GEO:s arbete med nollföreningar fokuserat på att bevaka resultatet av EU-förhandlingarna för luftkvalitetsdirektivet, avloppsdirektivet, de reviderade listorna för föreningar i ut- och grundvatten samt naturåterställningsförordningen. GEO har även inlett ett riktat arbete med fokus på PFAS tillsammans med Kretslopp och Vatten och Gryaab AB, som nyss genomfört en massbalans av PFAS11 i Göta Älv och vattnets urbana kretslopp i Göteborg. Massbalansen visar tydligt att det inte räcker att hantera PFAS-kemikalier nedströms utan att det krävs breda restriktioner på EU-nivå. Under EU:s gröna vecka organiserade GEO ett evenemang tillsammans med civilsamhällsorganisationen med fokus på kemikaliefrågor, Chemsec, Svenskt vatten och deras europeiska motsvarighet EurEau för att diskutera problematiken kring PFAS. Deltog gjorde också EU-kommissionens ansvariga handläggare för PFAS, som också sitter med i ECHA:s expertgrupp på området. Som ett resultat av detta har GEO kontaktats av Åbo, Wien, och en samling nederländska regioner som är intresserade av att fortsätta arbeta med frågan under hösten 2024.

(Uppdaterad juli 2024)

Luftkvalitetsdirektiv

Som en del i arbetet med att säkra en god luftkvalitet för unionens medborgare har EU normer för luftföreningar. Det pågår nu en översyn av direktiven om luftkvalitet och renare luft i Europa ([2008/50/EG](#) och [2004/107/EG](#)) för att bättre anpassa dessa normer till [Världshälsoorganisationens \(WHO:s\) riktlinjer](#) och öka genomförandegraden. I [utvärderingen](#) från 2019 konstaterades att de delvis uppfyller sina mål, men inte inom alla områden.

EU-kommissionen [föreslår](#) att de tidigare luftkvalitetsdirektiven slås samman och blir till ett direktiv. Förslaget uppdaterar existerande normer som ska övervakas och också ses över kontinuerligt för att vara i linje med aktuell forskning. Normerna närmar sig WHO:s riktlinjer, men utan att nå hela vägen fram. Förslaget ska stödja det lokala genomförandet genom att etablera så kallade "luftkvalitetsplaner", men saknar en tydlig ansvarsfordelningsmekanism som innebär att ansvar faller på lokal nivå. Förslaget möjliggör också rätten till prövning för de som lidit negativa hälsoeffekter som ett resultat av dålig luft.

I början av 2024 nådde EU-kommissionen och Rådet en [provisorisk överenskommelse](#), som har godkänts av Europaparlamentet, men fortfarande kräver formellt godkännande av Rådet. En viktig del i överenskommelsen är att medlemsländerna kan ansöka om undantag från reglerna fram till 31 januari 2029. Hur länge undantaget ska gälla beror på motivering. Beviljade undantag inkluderar exempelvis utsläpp från andra länder som blåser över gränserna och fall där medlemsländerna behöver byta ut stora delar av energisystemet för att nå målsättningarna i direktivet. Det innebär att flera av de medlemsländer som i dagsläget står för stora delar av luftföreningarna inom EU kan ansöka om undantag. Det kan i sin tur påverka bakgrundsutsläpp i Göteborg hela vägen fram till 2040. Överenskommelsen skiljer också mellan luftkvalitetsplaner och färdplaner, där den senare bara behövs för att åtgärda misslyckanden att nå normerna.

Luftkvalitetsdirektiven har haft betydelse för Göteborgs arbete med luft⁵. I stadens Miljö- och klimatprogram finns ambitiösa mål för att säkra en god luftkvalitet för göteborgarna och Göteborg uppfyller de europeiska normerna för både kvävedioxid och fina partiklar. Staden har ställt sig bakom en uppdatering av luftkvalitetsnormerna i linje med WHO:s rekommenderade nivåer (EU23 – 2021). Uppdatering av normerna gör också direktivet mer relevant för stadens eget miljöarbete, samtidigt som det gör det svårare att nå vissa av normerna, exempelvis för kvävedioxid.

GEO har arbetat med revideringen sedan 2021, genom att hjälpa Miljöförvaltningen besvara en teknisk enkät och informationsutbyte med Europaparlamentets utredningstjänst. I slutet av 2022 deltog GEO i ett panelsamtal tillsammans med EU-kommissionen, europeiska miljöbyrå (EEA), SUEZ och civilsamhällsorganisationen HEAL för att prata om uppdateringen och dela med sig av Göteborgs synpunkter på förslagens olika delar. Under 2023 deltog GEO i ytterligare [panelsamtal](#) tillsammans med representanter från EU-kommissionen, Irlands miljödepartement, Clean Air Fund och EPC för att diskutera luftkvalitetsdirektivet. Göteborgs arbete med luftkvalitet finns därför omskrivet i EPC:s rapport: "[Mot renare luft i Europa: tid för en starkare vision och mer handling](#)". Under 2024 har GEO främst bevakat framsteg i förhandlingsprocessen.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.3.2 Vattenföroeningar – pågående revideringar

Uppdaterade gränsvärde i yt- och grundvatten

Sedan 2000 har ramdirektivet för vatten (vattendirektivet) varit den viktigaste lagstiftningen inom EU för att skydda våra vattendrag. Direktivet kräver bland annat att listor etableras för prioriterade ämnen och prioriterade farliga ämnen som utgör en betydande risk för yt- och grundvatten. Ämnena på listorna ska övervakas och kontrolleras. Listorna regleras i bilagor till vattendirektivet och [grundvattendirektivet](#). Listorna regleras också i direktivet om [direktivet om miljökvalitetsnormer](#) (ytvattendirektivet), där standarder sätts.

Som en del i arbetet med den gröna given och nollföroreningsambitionen har EU-kommissionen [lagt förslag](#) om att uppdatera listorna. Förslaget syftar främst till att öka skyddet för människor och miljön och ska säkerställa högre grad av genomförande av direktivet. Därför läggs en rad substanser till på listorna, såsom pesticider, läkemedel och industrikemikalier medan andra, som konstaterats inte längre utgöra ett hot, tas bort. Direktivet ska också bättre beakta eventuella cocktail-effekter, där substanser reagerar med varandra i recipient. EU-kommissionen föreslår också en obligatorisk övervakningslista för föroeningar i grundvatten och att beslut om att lägga till substanser på listan ska fattas genom ett förenklat och snabbare lagstiftningsförfarande. Förslaget förväntas leda till ökade kostnader initialt, men den förbättrade vattenkvaliteten kommer på sikt att leda till minskade kostnader för vattenreningsaktörer och skattebetalare.

Eftersom Rådet inte kunnat enas om sin ståndpunkt innan slutet av den här mandatperioden röstade Europaparlamentet igenom [sin position](#) under aprilsessionen för att avsluta den första läsningen. De viktigaste delarna i Europaparlamentets position jämfört med EU-kommissionens är att den introducerar fler "totalvolym" för grupper av kemikalier, såsom bisfenoler och PFAS. Det ligger i linje med breda restriktioner för grupper av kemikalier. Europaparlamentet ställer också krav för att

---

⁵ Diariernr: 2018-10570

säkerställa att principen om att förorenaren betalar genomförs och att dessa medel används till att täcka utökade övervakningskrav. Rådet antog [sin förhandlingsposition](#) den 19 juni 2024.

Göteborgs stad svarade på samrådet (EU20-2021) och har framfört att EU-direktiven är relevanta för alla beslutsnivåer men att de behöver implementeras bättre inom EU, med juridiskt bindande målsättningar som möjligt alternativ. Staden framhäver också att principen om att "förorenaren betalar" och försiktighetsprincipen måste genomsyra översynen. Inför utvärderingen 2019 framförde Göteborg att vattendirektivet har ett bra och viktigt syfte⁶, samtidigt som det kunde få en tydligare utformning med uppdaterade och utvecklade miljö kvalitetsnormer.

Under 2023 har GEO haft dialog med Gryaab AB, EU-kommissionen och handläggare från Europaparlamentet för att försöka påverka de föreslagna gränsvärdena för Bisphenol A, eftersom det saknas laboratorium som kan mäta med den precision som krävs⁷. Under 2024 har GEO bevakat resultatet från omröstningarna i Europaparlamentet och Rådet. Under EU:s gröna vecka organiserade GEO ett evenemang för att belysa problematiken med PFAS-kemikalier i urbana vattensystem.

(Uppdaterad juli 2024)

[Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse](#)

Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (avloppsdirektivet) från 1991 ska skydda människors hälsa och miljön från negativa effekter från utsläpp av orenat avloppsvatten. När direktivet [utvärderades](#) 2019 konstaterades att det behöver uppdateras för att täcka in nya samhällsbehov som uppkommit sedan 1991. EU-kommissionen presenterade sitt [förslag](#) hösten 2022 som en del i föroreningspaketet. Två av de viktigaste delarna för Göteborgs Stad i förslaget är det utökade systemet för producentansvar (EU13-2021), som ska leda till bättre genomförande av principen om att förorenaren betalar och bekosta krav på avancerad rening och kraven på avancerad rening för större reningsverk.

De viktigaste förändringarna i [överenskommelsen](#) mellan Europaparlamentet och Rådet är att systemet för producentansvar går från att helt finansieras av industrin till att kompletteras med finansiering från nationella fonder (som högst får uppgå till 20%). Detta för att motverka att vissa läkemedel tas bort från marknaden i EU-länder där det skulle vara extra kostsamt med rening för industrin. Avancerad rening ska bli obligatoriska för alla reningsverk som renar för fler än 150 000 personer till 2045. Detta inkluderar Ryaverket i Göteborg som renar för 797 485 personer. Hur kostsamt det blir är svårt att bedöma eftersom vi inte vet hur de nationella fonderna struktureras. I överenskommelsen introduceras också undantag från krav i vattendirektivet ([Weserdomen](#)) i de fall där kostnaden till stor del överväger den miljömässiga nyttan. För Göteborg som är en snabbt växande stad har detta varit en viktig fråga eftersom Weserdomen kan leda till hinder i stadsutvecklingen. Rådet behöver fortfarande godkänna överenskommelsen formellt innan den träder i kraft.

GEO har jobbat med avloppsdirektivet sedan 2021, när vi inledde vår dialog med EU-kommissionens handläggare med ansvar för revideringen av direktivet. Under EU:s gröna vecka 2021 ordnade GEO ett webinarium "EU Policy and Urban Water Management - Challenges of Implementation" där direktivets utmaningar diskuterades. Göteborg bjöds därefter in att delta i EU-kommissionens

---

⁶ Diarienummer 2018–1426

⁷ Som referens: de bästa labben kan mäta 10 ng/L och förslaget gränsvärde är 0,0034 ng/L.

expertmöten i framtagandet av förslaget. Hösten 2022 deltog Göteborg på möten i Bryssel med Svenskt Vattens managementkommitté, EurEau, SKR och de andra svenska stads- och regionkontoren för att diskutera förslagets påverkan i Sverige och gemensamma påverkansinsatser. Våren 2023 deltog GEO på ett möte tillsammans med SKR, förbundet för finska lokala och regionala myndigheter (AFLRA) och svenska och finska rådsrepresentanter för att diskutera förslagets påverkan på Göteborg. GEO deltog även på en utfrågning i Europaparlamentet för att diskutera förslaget och föra fram stadens synpunkter. GEO delade även stadens [position](#) och konkreta ändringsförslag med de politiska gruppernas ansvariga handläggare, och har haft individuella möten med rapportör Niels Thorvalds handläggare för att diskutera utformningen av producentansvaret. Flera av stadens synpunkter fanns med Europaparlamentets position och nu i den slutliga överenskommelsen. Våren 2024 har GEO:s arbete främst fokuserat på att bevaka när överenskommelsen formellt godkänns.

(Uppdaterad juli 2024)

Badvattendirektivet

EU införde regler om att säkerställa rent badvatten i sjöar och hav redan på 1970-talet. Reglerna uppdaterades och förenklades genom [badvattendirektivet \(2006/7/EC\)](#) som innehåller regler för övervakning, klassificering och förvaltning av badvattnets kvalitet på utsedda badplatser. Den här informationen ska också göras tillgänglig för allmänheten, så att de lätt kan fatta informerade beslut om var de väljer att bada. Genomförande av badvattendirektivet stöts av annan EU-lagstiftning såsom, ramdirektivet för vatten, prioämnesdirektivet och avloppsdirektivet.

I Göteborg finns det 26 kommunala badplatser som provmäts fyra gånger per badsäsong i enighet med EU:s badvattendirektiv. Det är Stadsmiljöförvaltningen (tidigare park- och naturförvaltningen) som ansvarar för mätningarna i staden.

EU-kommissionen genomför just nu en översyn av direktivet, som en del i arbetet med EU:s handlingsplan för nollföroreningar i luft, vatten och mark. Förslaget skulle ha presenterats under det första kvartalet 2023 men är försenat. Badvatten kommer därför att bli en fråga för den tillträdande kommissionen. Göteborg valde att inte svara på samrådet (EU27-2021).

(Uppdaterad juli 2024)

Skydd av havsmiljön

Enligt [EU:s havsmiljödirektiv](#) ska EU-länderna ta fram nationella strategier för att nå ”god miljöstatus” och ha rena, friska och produktiva hav senast 2020. Enligt direktivets Artikel 23 är det dags för EU-kommissionen att se över direktivet. Översynen ska undersöka hur väl direktivet har fungerat hittills och utgår från en [rapport](#) från 2020 om direktivets genomförande. Översynen skulle ha presenterats under första kvartalet 2023, men har inte presenterats än. Det kommer att bli en fråga som hanteras av nästa EU-kommission, tillsammans med en rad andra direktiv inom EU:s vattenpolitik.

Göteborgs stad har flera styrande dokument med målsättningar som bidrar till friskare hav, såsom avfallsplanen med mål om cirkulära material, stadens energiplan och miljö- och klimatprogrammets mål om att minska klimatpåverkan från inköp av mat. Det är Miljöförvaltningen som ansvarar för genomförande av havsmiljödirektivet genom [Göteborgs Stads åtgärdsplan för god vattenstatus 2023 - 2027](#). Göteborg ansvarar också för förebyggande åtgärder mot marint skräp och tillsyn. I stadens samrådssvar (EU19 – 2021) framhålls att havsmiljödirektivet är en viktig del i att hantera marina utmaningar, samtidigt som det hittills inte lyckats motverka ohållbara fiskemetoder inom EU. Staden

betonar att stora mängder marint skräp och mikroplaster fortfarande orsakar problem för de marina ekosystemen. I stadens remissvar på SOU 2020:83 – Betänkande om Havet och människan⁸ framhålls att det behövs EU-lagstiftning för avancerad rening i kommunalt VA.

GEO har tidigare fört fram Göteborgs synpunkter på havsmiljödirektivet under en utfrågning i Regionkommitténs om ”Lokala och regionala aktörer som skyddar den marina miljön”, varpå rapportören tog kontakt med GEO för att ta del av stadens skriftliga åsikter. Dessa finns med i [yttrandet](#) från 2021. Under 2024 har GEO fortsatt följa diskussionerna om krav på avancerad rening i kommunalt VA inom ramen för uppdateringen av avloppsdirektivet, främst genom diskussioner med handläggare från Europaparlamentet.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.3.3 Handlingsplan för en cirkulär ekonomi

[EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi](#) är en viktig del för att nå målsättningarna inom den gröna given. Handlingsplanen innehåller en rad initiativ för att motverka avfall och främja cirkulära produktionsprocesser och hållbar konsumtion.

I handlingsplanen lanserades [Initiativet för Cirkulära städer och regioner](#) (CCRI), som ska främja den cirkulära omställningen på lokal nivå inom EU. Tillsammans med Göteborgs Stads Leasing AB (GSL AB) skickade GEO in stadens ansökan om att bli pilot inom initiativet, vilket ledde till att staden valdes ut att bli en av initiativets tolv piloter bland fler än 100 sökande. Som pilot går Göteborg före i den cirkulära omställningen och erbjuder tillgång till finansiellt och tekniskt stöd i att genomföra cirkulära åtgärder. Vår pilot fokuserar på 1) stadens arbete i att bli ”den cirkulära kunden” och 2) stadens arbete med att skapa en återbruksplattform. Göteborg deltar också i två av initiativets tematiska arbetsgrupper för att utbyta information med andra städer och regioner på områdena industriell urban symbios och cirkulärt byggande. Under våren 2024 representerade GEO staden under World Circular Economy Forum 2024 som en del i arbetet med CCRI, varpå Göteborg erbjöds riktad rådgivning via Europeiska Investeringsbanken (EIB) men som staden valde att avstå från. Konferensen ledde också till ett erfarenhetsutbyte med Reykjavik om hur Göteborgs Stad arbetar strategiskt med EU-finansiering.

GEO sitter med i stadens cirkulära strategigrupp för genomförande av den tvärgående strategin ”vi ställer om till en cirkulär ekonomi” i stadens miljö- och klimatprogram. Under våren 2024 har strategigruppen diskuterat hur staden kan bli bättre på att söka externa medel och påverka lagstiftning, både på nationellt och EU-nivå. Tillsammans med Helsingfors och Amsterdam, som vi samarbetar med inom CCRI, har Göteborg påbörjat ett erfarenhetsutbyte där vi kartlägger vilken rådighet kommuner har i den cirkulära omställningen. Syftet är att identifiera eventuella luckor och samarbetsområden för påverkan. I början av sommaren 2024 uttryckte Lyon sitt intresse för att delta i samarbetet. Som en del i strategiarbetet har GEO även koordinerat stadens svar på en OECD-enkät om hur städer inom EU genomför den cirkulära omställningen, eftersom det bedömdes vara både ett bra tillfälle att synas och för att göra en inventering av stadens strategiarbete fram till sommaren 2024. Stadens svar på enkäten kommer att användas för att identifiera eventuella luckor i den cirkulära strategin och för dess kontinuerliga förbättringsarbete.

---

⁸ Diarienummer 0486/21

I Bryssel har fokus hittills under 2024 varit på att behandla färdigt de ärenden som introducerats under mandatperioden. På det cirkulära området har diskussionerna bland annat kretsat kring ekodesignförordningen och den riktade översynen av ramdirektivet för avfall. De viktigaste EU-lagarna för Göteborg finns presenterade nedan.

(Uppdaterad juli 2024)

[EU:s strategi för en hållbar och cirkulär textilindustri](#)

Textilindustrin är en prioriterad sektor för att nå målen inom den gröna given, på grund av dess resursförbrukning och höga miljöpåverkan. [EU:s nya textilstrategi](#) från 2022 ska främja både konkurrenskraften och hållbarheten hos EU:s textilindustri. Strategin innehåller bland annat mål och minimikrav för att trappa upp återbruk och återvinning, åtgärder för att förhindra utsläpp av mikroplaster samt krav inom hållbar upphandling. Strategin ställer också krav på harmoniserade EU-regler om utökat producentansvar för textilier, något som också Göteborg uttryckte stöd för inför framtagandet av strategin i vårt samrådssvar (EU14 – 2021) och som svar på Miljödepartementets remiss "Ett producentansvar för textil (SOU 2020:72)"⁹. Det svenska förslaget om producentansvar har inte införts än, i väntan på EU-kommissionens förslag. Eftersom EU:s textilstrategi är en strategi regleras kraven i andra rättsakter, såsom ekodesignförordningen och ramdirektivet för avfall (se nedan). Båda dessa genomgår en översyn vilket kan leda till krav på textilområdet som Sverige måste implementera i den svenska lagstiftningen.

I Göteborg samlas textilier in vid befintliga återvinningscentraler och staden har en kretsloppspark med en återvinningscentral och tre försäljningsställen. Beroende på utformningen av ett producentansvar i Sverige kan stadens insamlingsansvar påverkas.

Det är också kraven i dessa rättsakter som ligger till grund för BRGs nya initiativ Fashion, Facts and Fun. Initiativet stödjer modebolag i Göteborgsregionen i deras omställningsarbete och ska förbereda dem för att nå EU:s cirkulära krav.

(Uppdaterad juli 2024)

[Förordningen om ekodesign för hållbara produkter \(ekodesignförordningen\)](#)

EU har tidigare saknat ett övergripande politiskt ramverk som bestämmer regler för hållbar produktion och konsumtion av alla produkttyper på den inre marknaden. I mars 2022 [föreslog](#) EU-kommissionen att bredda det tidigare ekodesigndirektivet för energirelaterade produkter till att omfatta nästan alla produkter på EU:s inre marknad, vilket också inkluderar tvättmaskiner och textilier som Göteborg betonat är viktiga produktkategorier (samråd EU09 – 2021) att överväga.

Den nya ekodesignförordningen riktar sig till producenter och skapar incitament för dem att bry sig om deras produkters hela livscyklar. Förutom krav på cirkulära produkter, energiprestanda och miljömässig hållbarhet (ekodesignkrav) introduceras också krav på tillgängliggörande av information om produkterna genom så-kallade "digitala produktpass". Förordningen har godkänts av både Europaparlamentet och Rådet och inväntar nu publicering i EUR-Lex. Förordningen träder i kraft 20 dagar efter att den publicerats, varpå medlemsländerna har 24 månader på sig att implementera kraven.

---

⁹ Diarienummer 1630/20

De nya kraven innebär bland annat att alla produkter på den inre marknaden måste möta vissa ekodesign krav. Förordningen öppnar också upp för medlemsländerna att introducera ekonomiska incitament för hållbar konsumtion där de hållbara produkterna är dyrare. För Göteborgs stads arbete med inköp- och upphandling är det positivt att ekodesignförordningen antagits eftersom den stärker vår roll som konsument och i vår kravställning på cirkulära och hållbara produkter. Inom ramen för den cirkulära strategin arbetar vi mot målet att bli den cirkulära kunden till 2030 och ekodesignförordningen skyndar på marknaden för att göra detta möjligt.

Samtidigt kommer EU-kommissionen att reglera flera av de produktspecifika detaljerna i kommande delegerade akter. Det gör det svårt att få en tydlig överblick för vad ekodesignförordningen innebär i sin helhet för specifika produkttyper. I stadens remissvar till miljödepartementet¹⁰ framhäver vi att kommuner bör ges möjlighet att lämna in synpunkter på kompletterande EU-regler för ekodesign. Vi har sedan dess framfört till EU-kommissionen att produktkategorierna textilier, möbler, däck, fiskeutrustning och hygienartiklar är särskilt viktiga för eko-kravställning (EU02 – 2023).

(Uppdaterad juli 2024)

[Avfallsdirektivet](#)

Sommaren 2023 presenterade EU-kommissionen sitt [förslag](#) till en riktad revidering av EU:s avfallsdirektiv, med löfte om en mer omfattande uppdatering nästa mandatperiod. Revideringen fokuserar på att minska avfall och miljöpåverkan från två avfallsflöden; textilier och mat.

EU-kommissionen föreslår ett obligatoriskt, harmoniserat och utvidgat producentansvar för textilier. Det innebär att producenter blir ansvariga att ta hand om sina produkter under hela deras livslängd. EU-kommissionen föreslår också bindande mål för att minska matavfall med 10% i matproduktion och 30% per person i detaljhandel och konsumtion jämfört med 2020-års nivåer. I vårt remissvar¹¹ har vi lyft att den svenska implementeringen gör skillnad mellan matavfall och matsvinn, vilket gör det svårt att bedöma huruvida Göteborg lever upp till dessa mål. Vi betonar att vi tycker att förslaget borde fokusera på matsvinn. I vårt samrådssvar (EU09 – 2022) framhöll vi att avfallsinsamlings-systemet för textilier kan förbättras och att producentansvaret bör tillämpas på fler produktkategorier än det gör idag, vilket är i linje med EU-kommissionens förslag.

Europaparlamentet och Rådet har antagit sina förhandlingspositioner i mars respektive juni 2024. Europaparlamentet vill höja kraven om att minska matavfall från 10% till 20% i matproduktion och från 30% till 40% per person i detaljhandel och konsumtion jämfört med 2020-års nivåer. Europaparlamentet vill också utvidga listan över vilken typ av textilier som ska omfattas av producentansvaret, vilket är i linje med vårt remissvar. Rådet ställer sig bakom EU-kommissionens förslag. Nästa steg blir trepartsförhandlingar under Ungerns ordförandeskap i Rådet. Ungern har meddelat att de kommer att verka för att minska matavfall på alla nivåer, vilket kan tolkas som att de planerar att prioritera frågan.

Det är Kretslopp och vatten som samordnar stadens mål för avfallshantering genom [avfallsplanen](#). De ansvarar även för hantering av textilavfall som är kommunalt avfall och för samarbetsavtal med

---

¹⁰ Diarienummer 0519/22

¹¹ Diarienummer 0611/23

secondhandaktörer avseende återbruk av textilprodukter. Förslaget påverkar flera delar av deras verksamhet från arbetet med målsättningarna i avfallsplanen till det tillsynsansvar förvaltningen har.

Under 2023 höll GEO möten med handläggare i Europaparlamentet för att dela stadens synpunkter. Som en del av det arbetet har GEO fått ta del av och kommentera på miljöutskottets utkast. Under 2024 har GEO främst bevakat framsteg i det interna utskottsarbetet i Europaparlamentet för framtagandet av deras förhandlingsposition.

Under 2024 har också Interreg Europa Clear Cities projektet dragit i gång. GEO hjälpte Kretslopp och Vatten att skicka in en ansökan för att delta i ett projektet 2023. Projektet har beviljats finansiering och innebär att Göteborgs Stad erhåller 287 000 EUR, motsvarande 3 235 121 svenska kronor, för att testa hur digitalisering kan användas för att optimera sophämtning och hantering. Projektet levererar mot målsättningar i stadens [avfallsplan](#). Eftersom projektet också inkluderar regional samverkan kommer det att bidra till att nå målsättningar i hela [Göteborgsregionens avfallsplan](#).

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.3.4 Biologisk mångfald: strategi för 2030 och bindande mål för naturåterställning

[EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030](#) är en ambitiös och långsiktig plan för att skydda naturen och motverka förlust av biologisk mångfald. Strategin betonar rollen av grön infrastruktur i städer och fastställer att städer med minst 20 000 invånare ska ta fram [planer för stadsnatur](#) (tidigare "stadsförgröningsplaner". Planerna ska säkerställa att grönfrågorna ges utrymme i stadsplaneringen. EU-kommissionen har tagit fram [en guide](#) för vad som ska inkluderas i planerna. GEO har hjälpt EU-kommissionen i utformningen av guiden med inspel från stadens arbete. I Göteborg motsvarar planerna det arbete som genomförs inom ramen för [Översiktsplanen](#), [Miljö- och klimatprogrammet 2021–2030](#) och [Grönplanen för en nära, sammanhållen och robust stad 2022 – 2030](#).

EU:s nya naturåterställningsförordning

Eftersom många av EU:s ekosystem är i dåligt skick ålade strategin EU-kommissionen att ta fram förslag på bindande mål för naturåterställning, som de presenterade sommaren 2022. [Naturåterställningsförordningen](#) introducerar bindande målsättningar för naturåterställning, vilket gör den till den första i sitt slag. Enligt lagen ska medlemsländerna ta fram nationella planer för att återställa 20% av land och hav till 2030 och för 90% av ekosystem i behov av återställande till 2050. Förordningen blev väldigt omstridd, eftersom kraven innebär begränsningar av nuvarande skogs- och jordbruk och kraven för städer anses svåra att leva upp till för städer som växer snabbt. Rådet och Europaparlamentet nådde en [provisorisk överenskommelse](#) i slutet av 2023, som Europaparlamentet godkände under februarisessionen men det kom att dröja till den 17 juni innan den godkändes av Rådet.

Slutförslaget följer i grova drag EU-kommissionens förslag, med undantag av kraven för städer som har ändrats rejält. Nuvarande krav innebär att medlemsländerna ska säkerställa en ökning av grönområden i städer tills en "tillfredsställande nivå" nåtts. Medlemsländerna ska också säkerställa att det inte sker en nettoförlust av grönområden eller trädkronetäckning i städer fram till 2030, om inte städerna redan har mer än 45% grönområden och därför undantas från kraven. Samtidigt är det svårt att avgöra hur förslaget i sin helhet kommer att påverka städer, eftersom en stor del av arbetet och vilka ekosystem som ska prioriteras kommer att beslutas om i de nationella

återställningsplanerna. Det är därför viktigt att dessa tas fram i dialog med städerna från ett tidigt skede.

Göteborg har redan antagit målsättningar som är i linje med EU-kommissionens förslag genom Översiktsplan och Grönstrategi, vilket innebär att staden har hållit en mer progressiv linje än andra städer under förhandlingarna. Det speglades också i stadens [remissvar](#) till miljödepartementet inför framtagandet av den svenska förhandlingspositionen.

Sedan förslaget presenterades har GEO arbetat för att Göteborgs synpunkter ska tas med i slutförhandlingarna. Under 2023 säkerställde GEO att Göteborgs synpunkter fanns med i Regionkommitténs [yttrande](#). GEO höll även kontinuerliga diskussioner med EU-kommissionens handläggare som ansvarat för förordningens artikel 6 som reglerar kraven för städer, både på egen hand och tillsammans med andra svenska och finska stads- och regionkontor, och nätverken ERRIN och Eurocities. I Europaparlamentet fokuserade GEO på att dela information, delta på utfrågningar och hålla möten med handläggare från de olika partigruppernas ENVI-utskott. Gentemot Rådet har GEO samarbetat med SKR och deltagit på möten med Sveriges och Finlands ständiga representationskontor i Bryssel för att diskutera hur kraven för städer kan utformas bättre. Under våren 2024 har GEO främst fokuserat på att bevaka förhandlingarna.

Green City Accord

Biologisk mångfald är också ett av fem tematiska områden inom Green City Accord, ett initiativ som Göteborg gick med i under 2021. Sedan dess har GEO arbetat med att profilera Göteborg inom initiativet, vilket bland annat lett till att staden blev bjuden att delta på ett event i Bryssel tillsammans med EU:s miljökommissionär Virginijus Sinkevičius hösten 2021 och att staden lyftes på initiativets hemsida som [bästa praxis](#) året därpå. Under 2024 har GEO fortsatt bevaka EU-kommissionens diskussioner om hur Green City Accord kan lyftas in i arbetet med klimatanpassningsmissionen.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.4 Hållbar finansiering – EU:s taxonomi och företags hållbarhetsredovisning

EU:s [förordning för hållbar finansiering](#) (taxonomi) är en central del i den gröna given. Taxonomi är tänkt komplettera offentliga investeringar i den gröna omställningen, genom att kanalisera privata investeringar mot gröna och hållbara projekt och därmed finansiera den omställningen som behövs. Förordningen konkretiseras med listor med krav och definitioner i delegerade akter. Dessa blir världens första klassifikationssystem för hållbar ekonomi och för att styra investeringar.

Taxonomi gäller för aktörer på kapitalmarknaden och därmed motsvarande gröna projekt och investeringar samt företags hållbarhetsredovisning. Vi vet ännu inte vad det kan bli för ”smittoeffekter” på annan EU-reglering, men EU-kommissionen har gett uttryck för att taxonomi ska få genomslag i EU-finansiering. t.ex. inom investeringsplanerna för 100 klimatneutrala städer, och för utbetalning i enlighet med nationella återhämtningsplanerna.

Första [delegerade akten som rör de två klimatmålen](#), publicerades [i april 2021](#), är två av sex listor om vilka typer av verksamheter som anses bidra till miljömål. De är tänkta att vara till hjälp för att informera investerare om vilka investeringar som finansierar miljömässigt hållbara ekonomiska verksamheter. Kraven syftar till att förbättra investerarnas förtroende och medvetenhet om dessa

finansiella produkters eller företagsobligationers miljöpåverkan, skapa synlighet och motarbeta risken för gröntvättning, dvs. beskriva en produkt som miljövänlig när den i själva verket inte uppfyller grundläggande miljönormer.

Synpunkter på utkastet till [delegerad akt](#) öppnade i november 2020 (EU36-2020).

Stadsledningskontoret, Göteborgs Energi, Renova och Kretslopp- och vatten skickade in kommentarer. Göteborgs Energi skrev också ett brev till kommissionen, och GEO arrangerade ett möte för Göteborgs Energis VD med ansvarig tjänsteman på politisk nivå i kommissionen. Synpunkter som förts fram i de respektive svaren är bland annat att den delegerade akten inte är teknikneutral, ställer för höga krav på administration samt upplevs ha orimliga krav på fastigheter, vattenrening och bioenergi. GEO har under 2021 och 2022 fortsatt att informera de berörda i Göteborg om utvecklingen, och har samtalat med parlamentariker om Göteborgs synpunkter. Efter att varken rådet eller europaparlamentet protesterat mot den delegerade akten trädde den i kraft.

Kommissionens externa expertplattform för hållbar finansiering inledde under sommaren 2021 de två första konsultationerna om utveckling av taxonomin, som handlar om hur taxonomiförordningens tillämpningsområde kan utvidgas till att omfatta bl.a. [miljöskadliga verksamheter \(den så kallade bruna listan\) och sociala mål](#).

De resterande [fyra miljömålen presenterades i delegerade akter](#) under i juni 2023. Inför samrådet har GEO samtalat med EU-kommissionen om energiutvinning från avfall, samt delat forskningsartiklar om den typen av verksamhet. GEO har samarbetat främst med Avfall Sverige och nordiska energibolag. De delegerade akterna innehöll inte några skrivningar om energiutvinning ur avfall. Göteborg besvarade samrådet (EU06-2023) ur flera perspektiv; kretslopp- och vatten, Gryaab och Renova.

EU-kommissionen har också presenterat ett [förslag om en EU-standard för gröna obligationer](#) som innebär att det införs en frivillig kvalitetsstandard för obligationer som finansierar hållbara investeringar. EU-standard för gröna obligationer (EUGBS) innebär att det fastställs en frivillig kvalitetsstandard för såväl företag som statliga emittenter som ska göra det lättare att locka hållbara investeringar. EU-standard för gröna obligationer ska fungera som ett bästa tillgängliga riktmärke för hur företag och myndigheter kan skaffa finansiering på kapitalmarknaderna för ambitiösa investeringar, men samtidigt uppfylla hårt ställda krav på hållbarhet och skydda investerarna mot grönmålning. Gröna obligationerna ska stämma överens med EU-taxonomin, och därmed minska risken för grönmålning. Eftersom det är ett förslag på förordning kommer den behandlas i Europaparlamentet och i rådet. Göteborg var tidigt ute med gröna obligationer.

Kommissionen antog nyligen den delegerade akten om den [information som finansiella och icke-finansiella företag ska lämna om hur hållbar](#) (NFRD) deras verksamhet är baserat på artikel 8 i EU-taxonomin. Huvudsyftet är att göra det möjligt för investerare, konsumenter och andra intressenter att utvärdera företags icke-finansiella resultat och att uppmuntra dessa företag att utveckla ett mer ansvarsfullt förhållningssätt till affärer.

Akten innehåller närmare bestämmelser om vad, hur och i vilken form stora finansiella och icke-finansiella företag ska informera om när det gäller hur stor andel av deras verksamhet, investeringar eller utlåningsverksamhet som är i överensstämmelse med EU-taxonomin. Icke-finansiella företag måste lämna information om hur stor andel av deras omsättning, kapital och rörelsekostnader som

är knuten till miljömässigt hållbar ekonomisk verksamhet såsom detta definieras i taxonomiförordningen och i den delegerade klimatakten, som formellt antogs den 4 juni 2021, samt alla framtida delegerade akter om andra miljömål.

Den 21 april 2021 presenterade kommissionen sitt förslag till ett direktiv om företagens hållbarhetsrapportering (CSRD), som syftar till att revidera och stärka de befintliga reglerna som införts genom direktivet om icke-finansiell rapportering (NFRD), och att på sikt få till hållbarhetsrapportering i nivå med finansiell rapportering. Företag kommer att behöva rapportera om hur hållbarhetsfrågor påverkar deras verksamhet och deras verksamhets inverkan på människor och miljö. Förslaget utvidgar EU:s krav på hållbarhetsredovisning till alla stora företag och alla börsbolag. Den 16 december 2022 publicerades lagen i OJ och träder i kraft tjugo dagar efter publiceringen.

Plattformen för hållbar finansiering planerar att publicera tre rapporter i september 2024: en rapport om trovärdiga omställningsplaner för företag, en rapport om hur trovärdiga omställningsplaner kan användas för omställningsfinansiering av finansmarknadsaktörer samt en rapport med rekommendationer ang. översynen av SFDR. Plattformen förbereder en slutlig rapport om "Monitoring of capital flows" innan årets slut, med vissa förbättringar av metoden jämfört med den intermediära rapporten som publicerades i april 2024. Plattformen arbetar även med förslag för att se över den delegerade akten om klimat samt integrera raffinering, forskning och utveckling, digitala lösningar, gruvverksamheter samt DNSH-kriterier för klimatanpassning. Plattformen vill inkludera gruvverksamheter som möjliggörande verksamhet pga. att det saknas utsläppsdata (förutom för Skandinavien) för att kunna göra en rättvis bedömning av gruvverksamheters bidrag till miljömålen på egna meriter innan årets slut. Plattformen arbetar med ett verktyg för att icke-noterade SME ska kunna påvisa sin förväntad miljöprestanda och därmed på ett enklare sätt få tillgång till omställningsfinansiering. Plattformen uppmärksammade MS om att de publicerar löpande nyheter i ett nyhetsbrev samt på LinkedIn.

Kommissionen har tagit fram fler Q&A ang. taxonomin och planerar ytterligare Q&A om de delegerade akterna som publicerades i juni 2023 samt för att förklara huruvida företag behöver rapportera enligt CSRD. Kommissionen arbetar med en ny studie för att förklara vilka dokument som behövs för att säkerställa taxonomiefterlevnad. Kommissionen publicerade under våren 2024 ett faktablad som förklarade hur EU:s ramverk används alltmer i strategiskt syfte. Kommissionen arbetar, tillsammans med Plattformen och Efrag, med en vägledning om omställningsplaner som förhoppningsvis kommer att täcka samtliga krav inom olika regelverk (CSRD/ESRS, CS3D, CRR/CRD samt Solvens II) innan slutet på 2024. Kommissionen även arbetar med en översyn av SFDR baserat på Esornas rekommendationer, plattformens kommande rekommendationer, ESMA:s rekommendationer om fondnamn samt remissvaren som tillkommit.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.5 Hållbar och smart mobilitet

I europeiska städer orsakas allt fler problem av transport och trafik. Frågan om hur man kan öka rörligheten och samtidigt minska trängseln, olyckorna och föroreningarna är en utmaning för alla städer. [Stadstrafik](#) står för 40% av alla koldioxidutsläpp från vägtransporter och upp till 70% av andra transportföroreningar. EU har fattat beslut om strängare krav på utsläpp av luftföroreningar från fordon med förbränningsmotorer. År 2027 inleds EU ETS-utsläppshandel för transportsektorn. Nya

utsläppsregler för fordon innebär enbart nollutsläppsbilar från år 2035 med en viss öppning för hållbara biodrivmedel och e-bränslen. Nya utsläppskrav för lastbilar och bussar gäller från 1 juli 2025. Till år 2030 ska nyregistrerade tunga fordon ha minskat sina klimatutsläpp med 45 procent jämfört med 2019 års nivåer. Till 2035 ska minskningen vara 65 procent och 90 procent till 2040. Kraven på stadsbussar blir dock högre. De ska vara nollutsläppare redan år 2030.

Investeringar inom forskning och innovation för mobilitet är väsentligt för att uppnå klimatneutralitet. I EU:s [strategi](#) för transportpolitiken betonas att digitalisering och hållbarhet för mobilitet går hand i hand. Digitalisering kommer att göra transporter mer hållbara med innovativa idéer som automatiserad rörlighet och smarta system för trafikstyrning. Mer gods ska transporteras med sjöfart och järnväg.

Utvecklingen av infrastrukturen för cyklar är en viktig del då det ses som ett grönt och hållbart transportalternativ till bilen. Aktiva transportslag, som cykling, har ökat och städer har meddelat att de har uppfört 2 300 km ny cykelinfrastruktur. Detta bör, enligt EU-kommissionen fördubblas under de kommande tio åren, i riktning mot 5 000 km säkra cykelvägar. Enligt Göteborgs trafikstrategi är målet att det hållbara resandet ska öka till år 2035 och att minst 35% av resorna ska göras med gång och cykel samt att minst 55% av de motoriserade resorna ska göras med kollektivtrafik. Staden tar fram årliga handlingsplaner för cykel. I april 2024 antog EU sin [första cykelstrategi](#).

Ett samråd (EU 14–2020) om transportstrategin besvarades inte av Göteborg, men staden har varit aktiv bland annat genom POLIS-nätverket. GEO har träffat kommissionens ansvariga avdelning tillsammans med representant för det tidigare trafikkontoret.

Städer är en viktig aktör för att uppnå kommissionens mål då många initiativ görs på lokal nivå. En specifik [strategi för stadstrafik](#) presenterades i slutet av 2021. Samrådet om ramverket för stadstrafik (EU 17-2021) besvarades och Göteborg framförde att det behövs fler innovativa sätt att finansiera projekt för mobilitet i städer och att geofencing kan bidra till att öka trafiksäkerheten.

Ramverket för stadstrafik lyfter de så kallade urbana noderna, och dess krav på att städer som Göteborg ska ha en ”plan för hållbar mobilitet”, integrera hållbara urbana logistikplaner i den övergripande och samla in relevant data blev lagstiftning under TEN-T som beskrivs nedan. Antalet utpekade urbana noder ökas till 424 från 88. Den vägledande principen är att det behövs en starkare bas av kollektiva transporter/kollektivtrafik, bättre möjligheter till aktiv mobilitet (t.ex. gång och cykling) och effektiva utsläppsfria lösningar för logistiken i städer och lokal varudistribution.

(Uppdaterad maj 2024)

1.1.5.1 ITS-direktivet

Det sjätte flaggskeppsinitiativet i EU:s transportstrategi rör uppkopplad automatiserad multimodal mobilitet. En del av detta är att EU behöver dra nytta av smarta digitala lösningar och intelligenta transportsystem (ITS) fullt ut. Intelligenta transportsystem (ITS) innefattar bland annat webbverktyg för reseplanering för människor och gods, nulägesinformation om trafikstockningar, varningssystem mellan cyklister och bilister, system för självkörande bilar. I december 2021 presenterades ett förslag på uppdatering av [ITS-direktivet \(2010/40/EU\)](#).

ITS-systemen behöver samordnas för att öka/skapa interoperabilitet. Det övergripande målet med [uppdateringen av direktivet](#) är att öka spridningen och den operativa användningen av ITS-tjänster över hela EU för att minska negativa effekter av vägtransporter. EU-kommissionen vill öka interoperabiliteten och gränsöverskridande användning och lösa frågor relaterade till tillgänglighet och delning av data.

EU ser en möjlighet för antagande av gemensamma specifikationer, icke-bindande åtgärder och standarder inom befintliga prioriterade områden, samt utreder möjligheten att stärka bestämmelserna om ITS-tjänsteleverantörers rättigheter och skyldigheter om rättvisa och icke-diskriminerande ITS-tjänster (till exempel för MaaS¹²-leverantörer av digitala tjänster), för att fastställa datamekanismer för delning och rättvis användning.

Samrådet (EU 27-2020) besvarades av trafikkontoret som också deltagit vid EU-kommissionens online-workshop om direktivets revidering genom inbjudan via GEO.

Den 24 maj 2022 publicerades transportutskottets rapport om förslaget. I november 2022 röstade Europaparlamentet om sin rapport. Rådet antog sin allmänna riktlinje i juni 2022. I juli 2023 meddelades att trepartsförhandlingarna nått en överenskommelse. Förslagen inkluderar obligatoriskt skapande av data och utbyggnad av ITS-tjänster. Europaparlamentet och rådet bekräftade överenskommelsen i oktober 2023. Slutakten offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning den 30 november och trädde i kraft den 20 december 2023. Medlemsländerna måste följa direktivet senast den 21 december 2025.

Den överenskomna texten föreslår ett gradvis tillvägagångssätt med hänsyn till olika digitala framsteg inom EU. Mandatet gäller inte alla vägar som kommissionen ursprungligen ville. Det omfattar endast utsedda urbana noder i TEN-T-nätet, särskilt de med över 7 000 fordon per dag. Medlemsstaterna uppmuntras att utöka täckningen till alla stadsvägar och städer, särskilt för uppgifter om hastighetsgränser.

Bilaga III i rådets not av den 16 juni 2023 specificerar de obligatoriska datatyperna som gäller för städer, inklusive trafikregler för tunnlar och broar, fartgränser, omkörningsförbud för tunga lastbilar, enkelriktade gator, fraktföreskrifter, färdriktning på vändbara filer, trafikcirkulationsplaner och permanenta åtkomstbegränsningar.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.5.2 TEN-T-förordningen och CEF investeringar

Det transeuropeiska nätverket (TEN-T) syftar till att utveckla ett europeiskt nätverk av vägar, järnvägslinjer, inre vattenvägar, sjöfart, hamnar, flygplatser och järnvägar. Den består av två lager, det övergripande nätverket, och stomnätet (viktigaste förbindelserna borde vara färdiga före år 2030). De nuvarande allmänna riktlinjerna för utvecklingen av [TEN-T fastställdes genom förordning nr 1315/2013](#) och stöds av ett särskilt finansiellt instrument, Connecting Europe Facility (CEF). [CEF-förordningen](#) i den nya EU-budgeten är nu beslutad.

EU-kommissionen öppnade under 2019 utvärderingen av TEN-T-förordningen som SLK svarade på i juni samma år (EU04-2019). Samrådet för TEN-T öppnades under våren 2021 (EU08-2021) och

---

¹² Transport som tjänst (*eng.* Mobility as a service)

besvarades. STRING-nätverket har antagit en position. Inom STRING:s Brysselkontor-nätverk är GEO en självklar samverkanspartner för påverkansarbete och STRING-kontoren hade en gemensam påverkansplan. GEO är också aktiv inom POLIS/ERRIN som tagit fram en gemensam position, som kommunicerats med Europaparlamentet och i viss utsträckning Rådet.

Förslaget innehåller nya krav på urbana noder, såsom Göteborg. Lagen ställer krav på att planerna för hållbar urban mobilitet ska omfatta nya mål t.ex. om att uppnå nollutsläpp, laddmöjligheter och för noll döda i trafikolyckor, samt integrera plan för stadslogistik.

Trilogerna inleddes i april 2023 och avslutades med överenskommelse 18 december 2023. Parlamentet antog sin ståndpunkt vid första behandlingen den 24 april 2024. Den 13 juni 2024 antogs akten av rådet. Den slutliga akten undertecknades samma dag.

(Uppdaterad juli 2024)

1.1.5.3 Drönarstrategin

EU-kommissionen publicerade den 29 november 2022 sitt meddelande "En drönarstrategi 2.0 för ett smart och hållbart ekosystem för obemannade luftfartyg i Europa". Enligt EU-kommissionen är drönare och andra typer av elektriska luftfartyg en viktig pusselbit för att nå målsättningarna i den gröna given, EU:s digitala framtid och EU:s digitala decennium. I meddelandet fastställs 19 flaggskeppsåtgärder som ska förverkliga kommissionens vision om drönarsektorn fram tills 2030.

Den tidigare luftfartsstrategin bemöter inte på ett adekvat sätt de nya politiska prioriteringarna och utmaningar storskalig användning av drönare står inför, samtidigt som en stor del av målsättningar strategin fullförts. Den nya strategin tar hänsyn till det nya läget och ska möta den senaste tekniska, regelmässiga och kommersiella utvecklingen.

Staden fastställer i sin trafikstrategi målsättningar om en sammanknuten och tillgänglig stad med "tillgång via snabb rörlighet" och "tillgång genom korta avstånd". Att utnyttja luftrummet kan korta ner både resvägar och tider då man kan angripa geografiska barriärer på ett helt annat sätt, det ska dock göras med det befintliga stadsrummet och trafiken i hänsyn. Strategin ställer också krav horisontell kapacitet inom beslutsfattande, där beslutsfattandet ska sträcka sig från EU till den kommunala nivån. Det behövs enligt SKR också skapas ett tydligt ramverk för samarbetet mellan den statliga, regionala och kommunala nivån och en kompetensfördelning som tydligt definierar vilka ansvarsområden som aktörerna ska ha. För staden är det viktigt att få genomslag för de säregna behov och utmaningar som finns i Göteborg när sådana ramverks ska fastställas.

De 19 flaggskeppsåtgärderna kommer att behandlas var för sig, genom samråd eller delegerade akter vilket innebär att det kommer finnas fler tillfällen för staden att vara med och påverka. Ett sådant tillfälle har redan lanserats och berör drönarsäkerheten, här finns flera intresseområden som är relevanta för staden. Göteborg har flera känsliga punkter och är en viktig del av den svenska ekonomin med hamnen. Staden behöver adekvat kompetens och infrastruktur för att värja sig mot de eventuella hot som drönare kan utgöra. från EU håll innefattar meddelandet löften om operativt och finansieringsmöjligheter, vilket är relevant för staden. Att hamnen tidigare arbetat med sådana projekt visar på behovet och relevansen av strategin. Det tidigare arbetet med Nordic Drone Initiative och ElectricCity visar att efterfrågan av innovation inom drönarområdet och elektriska mobilitetslösningar är stort i Göteborg. De mångfacetterade användningsområdena som drönarna

kan bli verksamma inom gör det till en intressant reform för staden med långtgående förändringspotentialer. Att gensvaret varit stort från övriga aktörer både inom privat och offentlig sektor visar att samarbetsmöjligheterna är goda, vilket borde innebära att eventuella ansökningar inom Horisont Europa kan vara relevant för staden.

(Uppdaterad juli 2024)

2 Hållbar samhällsutveckling

2.1 Den europeiska pelaren för sociala rättigheter

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter lanserades i Göteborg 2017 och innehåller tjugo principer som ska bidra till att EU har rättvisa och välfungerande arbetsmarknader. Dessa principer är fördelade över tre tematiska områden:

- [Lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden](#)
- [Rättvisa arbetsvillkor](#)
- [Social trygghet och inkludering](#)

I april 2021 presenterade EU-kommissionen en [handlingsplan för den sociala pelaren](#) som ska bidra till implementeringen av de 20 principerna. Handlingsplanen har tre prioriteringar: fler och bättre jobb; kompetenser och jämlikhet; socialt skydd och social inkludering. EU-kommissionen kommer att revidera handlingsplanen i 2025. Den sociala pelaren fortsätter därför vara relevant även under denna mandatperiod, framför allt i förhållande till en rättvis tvillingomställning.

Genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter är ett ansvar som delas av EU-institutionerna, nationella, regionala och lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter och civilsamhället. EU-initiativ tagna under den sociala pelaren är sällan lagstiftande eller bindande utan bygger på rekommendationer och att gemensamt arbeta gentemot de utsatta målen.

(Uppdaterad juli 2024)

2.1.1 Kompetensförsörjning

Under mandatperioden 2019 - 2024 antog EU ett antal initiativ för att förbättra kompetensförsörjningen i EU, en utmaning EU står inför med tanke på en snabbt utvecklande arbetsmarknad, som förstärkts under COVID-19 pandemin. EU-kommissionen har lanserat den kunskapssamlingsplattformen [Harnessing Talent](#) som samlar möjligheter till kompetensinsatser på EU-nivå på samma plattform.

Ett av de större initiativen rörande kompetensförsörjning var [en uppdaterad kompetensförsörjningsagendan](#) som presenterades i juli 2020. Strategin ska hjälpa till att förverkliga den första principen i den europeiska sociala pelaren: rätten till utbildning och livslångt lärande, och innehåller kvantitativa målsättningar att uppnå inom 5 år för kompetensutveckling och omskolning. Strategin listar även tolv konkreta åtgärder som åtagits för att stärka unionens kompetensförsörjning. Åtgärder så som lanserandet av [Europass plattformen](#), ett [initiativ för individuella utbildningskonto](#), och insatser för att förbättra identifieringen av kompetenser som behövs för att klara av den gröna och digitala omställningen bland annat genom nätverket [Pact for Skills](#).

Genom kompetensförhöjningsagendan åtog sig EU att finansiellt stötta medlemsländernas kompetensförhöjandeinsatser som bidrar till att uppnå målen i kompetensagendan genom öronmärkta medel i huvudsakligen ESF+, ERASMUS, återhämtningsfonden och InvestEU-fonderna.

Under den nya mandatperioden kommer kompetensförsörjning fortsätta att vara ett prioriterat område, eftersom en åldrande befolkning och tvillingomställningen förblir stora samhällsutmaningar som påverkar arbetsmarknaden och EU:s konkurrenskraft.

(Uppdaterad juli 2024)

2.1.2 Den europeiska ungdomsgarantin

Enligt [siffror från Eurostat maj 2024](#) håller arbetslöshetsnivån i EU stadigt kring 6%, med en ungdomsarbetslöshet på 14,4%. I april 2024 låg [arbetslösheten i Göteborg enligt BRG](#) på 5,8%. Vi ligger därmed under EU-genomsnittet, men över [Sverige genomsnittet](#) (5,6%) för arbetslöshet.

Genom den europeiska ungdomsgarantin (etablerades 2013) ska EU minska ungdomsarbetslösheten genom att uppmuntra medlemsländerna att säkerställa att ungdomar blir erbjudna anställning, fortsatt utbildning, lärlingsplats eller praktikplats inom fyra månader av arbetslöshet/avklarad grundutbildning. Som ett svar på den ökade ungdomsarbetslösheten under COVID-19 pandemin presenterade EU-kommissionen [paketet för stöd till ungdomssysselsättning](#) som identifierade fyra områden för att stötta ungdomars väg mot anställning. Ett av de områdena var den [förstärkta ungdomsgarantin](#) som presenterades i juli 2020 och därmed utökade målgruppen för ungdomsgarantin till att inkludera ungdomar upp till 29 år, i stället för enbart upp till 25 år. Den förstärkta garantin riktar sig även specifikt till ungdomar utan formell utbildning.

EU-medel för att finansiera arbetet med ungdomsgarantin har tillgängliggjorts under mandatperioden 2019 - 2024 genom både EU:s långtidsbudget och återhämtningsfonden.

Under 2023 halvtidsutvärderades [EU:s ungdomsstrategi för 2019–2027](#). Strategin ämnar att:

- uppmuntra unga människor att delta i det demokratiska livet
- stödja socialt engagemang och samhällsengagemang
- se till att alla unga har de resurser de behöver för att spela en aktiv roll i samhället

Göteborg deltog i EU:s utvärderingen av ungdomsstrategin och samordnade även svaret från Göteborgs Ungdomsfullmäktige. Svaren från Göteborg tyder på en generellt positiv inställning till strategin och dess målsättningar.

Tidigt under 2024 presenterade EU-kommissionen även [utvärderingen av det europeiska ungdomsåret 2022](#). Utvärderingen presenterade även förslag för framtiden för att säkra ungdomars röst i EU-politiken. Bland annat kommer EU-kommissionen utsätta relevanta lagförslag för en så kallad ungdomskontroll. Även medborgarpaneler med stark ungdomsrepresentation (likt [Framtidskonferensen 2021 - 2022](#)) ska integreras i EU:s lagstiftningsprocess. Rapporten innehöll ett antal åtagande från EU-kommissionens sprungna ur lärdomar från temaåret. Relevanta åtaganden för Göteborg inför den nya mandatperioden är:

- [Technical Support Instrument 2024](#) kommer kunna användas för att öka elevers välmående och mentala hälsa, samt kompetensutveckling
- Förslag om mikrobidrag för ungdomar som vill driva projekt under Erasmus+ utvärderas

- Medlemsstater uppmuntras att ha en ungdomssamordnare på nationell eller regional nivå som ska vara i kontakt med EU:s ungdomssamordnare
- Riktlinjer för välmående i skolan från EU-kommissionens expertgrupp kommer publiceras under 2024
- [ALMA-initiativet](#) kommer fortsätta
- [Girls Go Circular projektet](#) kommer utökas för att fortsätta arbetet med att minska det digitala gapet mellan könen (kompetensfokus på cirkularitet, digitalisering och företagande)

Ungdomsfrågor lär vara fortsatt relevanta under den nya mandatperioden med en utvärdering av ungdomsstrategin 2019 - 2027 och beslut om efterföljande strategi, medan ungdomsgarantin inte förväntas revideras.

(Uppdaterad juli 2024)

2.1.3 Ett europeiskt utbildningsområde 2025

Det huvudsakliga ansvaret för utbildnings- och kulturpolitik finns hos medlemsländerna, på nationell, regional och lokal nivå. EU har dock spelat en viktig komplementär roll under årens lopp, särskilt när det gäller gränsöverskridande verksamhet, exempelvis Erasmus+. Under 2023 utlyste EU-kommissionen både en slututvärdering av Erasmus (2014-2020) och en halvtidsutvärdering (2021-2027) av Erasmus+. Göteborg deltog i båda utvärderingarna då staden aktivt deltagit i olika Erasmus-projekt. Göteborg efterfrågar mer resurser till Erasmus+ prioriteringarna i nästa långtidsbudget 2028-2035.

Under de senaste årtiondena har EU utvecklat en rad politiska instrument för att hjälpa medlemsländerna när de utformar sina nationella utbildningsstrategier. Sedan 2000 samarbetar medlemsländerna inom den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete, där de fastställer gemensamma mål och riktlinjer. Under toppmötet i Göteborg 2017 enades nationella ledare om att det skulle skapas ett gemensamt europeiskt utbildningsområde för att underlätta samarbetet mellan medlemsstater för att bygga bättre, starkare och mer inkluderande utbildningssystem för både barn och vuxna. Fokus på arbetet att skapa ett europeiskt utbildningsområde ligger på:

- Förbättrandet av kvaliteten och jämlikheten inom allmän och yrkesinriktad utbildning
- Lärare, utbildare och skolledares utveckling
- Digital utbildning
- Grön utbildning
- Utbildning som en dimension av geopolitik

Halvtidsutvärdering av implementerandet av det europeiskt utbildningsområde förväntas presenteras någon gång under 2025. Genom [detta övervakningsverktyg](#) går det att följa hur varje medlemsland levererar gentemot den europeiska utbildningsmålen. Viktigt att notera att Sverige gör bra ifrån sig, men lever inte upp till alla målen och har snäv marginal på vissa av dem.

(Uppdaterad juli 2024)

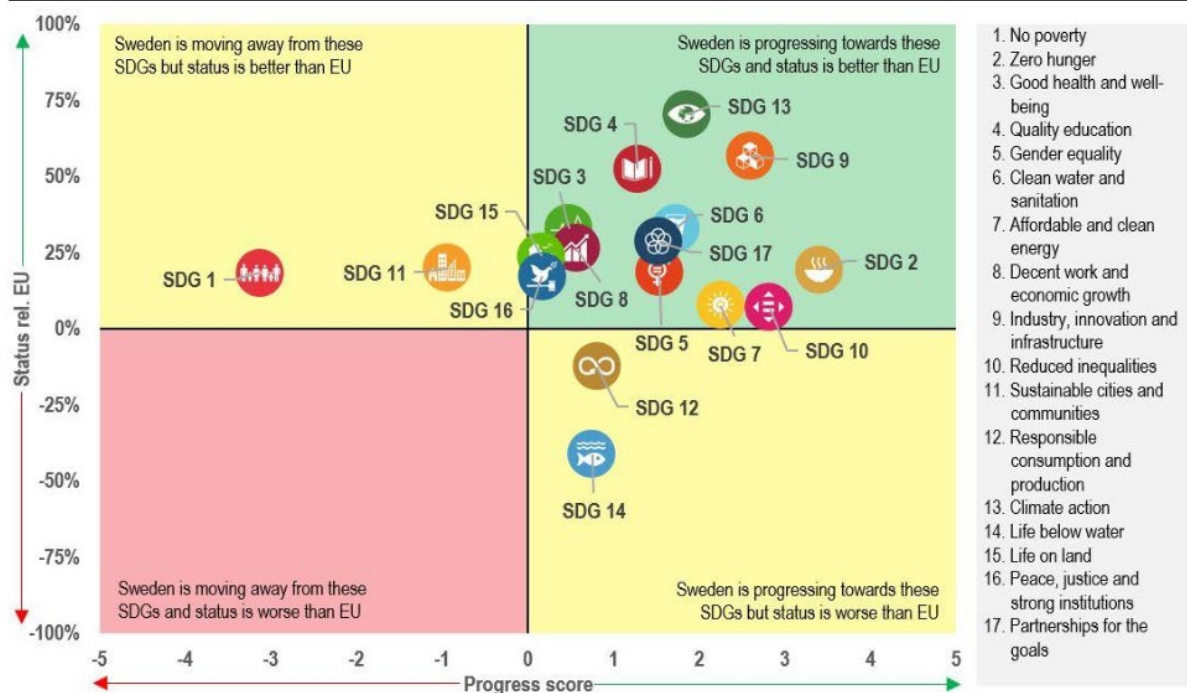
2.1.4 Den europeiska planeringsterminen och landrapporten

Den europeiska planeringsterminen är EU:s instrument för att samordna medlemsländernas ekonomiska och sociala politik för att se till att unionen arbetar mot samma övergripande mål.

Genom den europeiska planeringsterminen så ska även medlemsstaternas arbete med Agenda 2030 följas upp.

I juni 2024 presenterades den europeiska planeringsterminens vårpaket som innehåller [Sveriges landrapport /landsspecifika rekommendationer](#). Sverige uppmuntras bland annat att minska våra bestående utbildnings- och arbetsmarknadsklyftor för utsatta grupper, minska riskerna i samband med hushållens höga skuldsättning och reformera hyresmarknaden, samt säkerställa att målen för minskade växthusgasutsläpp uppnås genom minskning av i synnerhet utsläpp från vägtransporter. Rapporten är även tydlig med att Sverige tidigare haft en ambitiös klimatagenda som såg ut att möta våra egna 2030 klimatmål (som tidigare varit mer ambitiösa än EU:s), men att vi efter nationella revideringar riskerar att missa nationella mål.

Graph A1.1: Progress towards the SDGs in Sweden

EU-kommissionen kommenterar även vissa medlemsstaters makroekonomiska obalanser när de orsakar oro. Så som alla år sedan införandet av den europeiska planeringsterminen flaggas Sverige som problematisk på grund av våra högt skuldsatta hushåll och ohållbara bostadsmarknad med övervärderade bostäder – något även [IMF](#) och [OECD](#) uppmärksammat. EU-kommissionen noterar även att Sverige ligger efter på genomförandet av nationell plan för återhämtning och resiliens och uppmanar Sverige att påskynda processen.

Även om utformandet av den europeiska planeringsterminen och landrapporten för Sverige ligger på nationell nivå är den intressant för Göteborg att fortsätta bevaka och föra dialog kring även under denna nya mandatperiod. Planeringsterminen påverkar strukturfondernas inriktning och således vilka projekt Göteborg kan söka finansiering för.

(Uppdaterad juli 2024)

2.1.5 Framtidens sammanhållningspolitik 2028 - 2035

EU:s sammanhållningspolitik är ett av det större EU-verktyg för regioner och kommuners utvecklingsarbete. Sammanhållningspolitiken står för en tredjedel av hela EU budgeten och är det

primära verktyget för EU att återinvestera i unionens utveckling och utjämna ojämlikheter mellan medlemsländer och regioner. Sammanhållningspolitiken eftersträvar en bättre ekonomisk, social och regional balans inom unionen. Det handlar också om att säkerställa hållbar tillväxt och konkurrenskraft i Europeiska unionen och dess medlemsländer.

Under sammanshållningspolitiken ingår följande fonder:

- [Europeiska utvecklingsfonden \(ERUF\)](#)
- [Europeiska socialfonden + \(ESF+\)](#)
- [Sammanhållningsfonden](#)
- [Fonden för en rättvis omställning](#)

EU står inför nya utmaningar och förändrade förutsättningar till följd av t.ex. coronapandemin, Ukrainakriget och den medföljande energikrisen. Trender som en ökad centralisering på nationell nivå, reducerad budget, prioritering av medel till mindre utvecklade regioner och för att utvidga EU, samt mindre fokus på långsiktiga strategiska strukturförändring till förmån för mer kortsiktiga insatser demonstrerar några av de hot som Sammanhållningspolitiken står inför. Det förändrade omvärldsläget kan mycket väl leda till kraftfulla förändringar i EU:s budgetfördelning under nästa budgetperiod. Nästa långtidsbudget ska antas inom de kommande 3 åren.

Under 2023 inledes diskussionerna kring utformningen av nästa programperiod i Bryssel och andra svenska och europeiska region- och stadskontor, EU-institutioner, intresseorganisationer och nätverk började mobilisera sig. En konferens för inbjudna direktörer utfördes i juni 2023. Under hösten 2023 samarbetade GEO med Svereg för att vara med i SKR:s process med att ta fram en gemensam position. I den arbetsgruppen representerar Stockholms Brysselkontor (med stöd av storstadsnätverket och GEO) storstadsperspektivet. Inför framtagandet av en SKR position, bidrog GEO med skriftliga kommentarer och informella/formella avstämningar med Stockholms Brysselkontor och Storstadsnätverket utifrån samtal med berörda kollegor gällande framtida behov. SKR:s position blev klar i april 2024 och förankring av position med svenska regioner/kommuner hanteras av SKR i Sverige.

Regionalt inflytande över investeringsverktygens utformning är av hög prioritet för att tillhandahålla de rätta förutsättningarna för ett effektivt regionalt utvecklingsarbete i staden. Därför behöver Göteborg en tydlig röst både i regionala och nationella samtal samt i de samtal som förs i Bryssel. GEO fortsätter att driva frågan om en officiell Göteborgs position internt i staden via SLK.

(Uppdaterad juli 2024)

2.2 Medborgerliga fri- och rättigheter

En av EU-kommissionens ambition under mandatperioden 2019 - 2024 var att lägga förslag för EU som en jämlikhetsunion - där alla medborgare oavsett kön, ålder, etnicitet, funktionsvariation, religion eller sexuell läggning ska ha samma möjligheter. Med utgångspunkt i [den sociala pelarens 20 principer](#) presenterade EU-kommissionen ett antal initiativ och målsättningar i syfte att samordna medlemsländerna när det gäller utvecklandet av medborgliga fri- och rättigheter. Genom att bidra med lokal kunskap från Göteborgs verksamheter, samt integrera EU-mål i sina egna handlingsplaner så bidrar Göteborg till att bygga ett socialt rättvist Europa genom att skapa en bättre vardag för våra egna göteborgare.

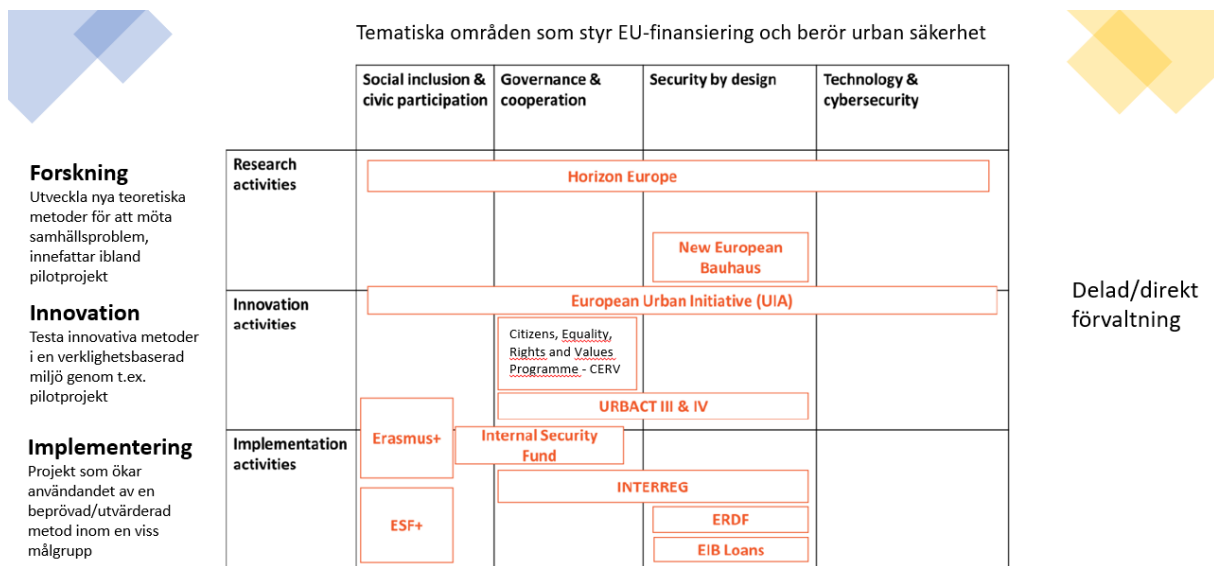
2.2.1 Handlingsplan för integration, inkludering och utanförskap

Integration och inkludering är en utmaning vars huvudsakliga ansvar för åtgärder ligger på medlemsstaterna. EU har emellertid ett intresse att stötta och samordna integration som en gemensam utmaning. Under förra mandatperioden presenterade EU-kommissionen under 2020 [en handlingsplan för integration och inkludering 2021-2027](#). Handlingsplanen omfattar både migranter och EU-medborgare med invandrarbakgrund, där den tidigare handlingsplanen enbart omfattade tredjelandsmedborgare.

Handlingsplanen betonar att integration och inkludering är en dubbelriktad process. Detta innebär att ansvaret för lyckad integration ligger både på individen och samhället. Migranter ska erbjudas hjälp att integrera och i gengäld aktivt engagera sig i processen. Handlingsplanen har samma fyra fokusområden som 2016-års handlingsplan; utbildning, sysselsättning, hälsa och boende. Liknande prioriteringsområden återfinns i Göteborgs egna dokument "Jämlik stad" och "Jämlikhetsrapporten 2023".

Inför utformandet av den nya handlingsplanen utlyste EU-kommissionen ett öppet samråd (EU 19-2020) som Göteborg valde att inte delta i. EU-kommissionen har även publicerat en så kallad [verktyglåda för att guida användandet av sammanhållningsfonderna under programperioden 2021-2027](#) med det specifika syftet att främja integrationen av migranter. GEO lyfte denna verktyglåda i sitt nyhetsbrev i juni 2022. GEO har genom det informella sociala EU-nätverket av planeringsledare för internationella frågor identifierat en vilja från Göteborg att lära sig mer om EU:s integrationsarbete och tillgängliga verktyg.

Efter kontakt med EU-kommissionen fick GEO höra om ett nytt EU-initiativ för städer som vill samarbeta med andra europeiska städer kring anti-radikalisering: Cities Against Radicalisation (CAR). Efter uppföljning/kartläggning av EU-initiativet under hösten 2023 framkom det att EU-kommissionen lägger ner RAN-nätverket (Radicalisation Awareness Network) som Göteborg är medlemmar i. Istället ersätts nätverket med plattformen the EU Knowledge Hub on prevention of radicalisation som officiellt lanserades i juni 2024. Efter utvärdering av denna plattform kommer EU-kommissionen omvärdera mervärdet av att även införa CAR.

(Uppdaterad juli 2024)

2.2.2 EU-intyg om funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning i EU löper fortfarande högre risk för arbetslöshet, att leva i social utsatthet och fattigdom samt att vara socialt exkluderade. Dessa personer har också begränsad tillgång till inkluderande och kvalitetssäkrad utbildning; hälso- och sjukvårdsåtgärder; tillgängliga miljöer; och nyttjandet av den fria rörligheten inom EU:s gränser. För att åtgärda denna ojämlikhet är den sjuttonde principen i den sociala pelaren ”inkludering av personer med funktionsnedsättning”.

I mars 2021 presenterade EU-kommissionen sin nya [strategi för personer med funktionsnedsättning 2021–2030](#) som bygger på den tidigare handikapp-strategin (2010 – 2020). Den nya strategin tar hänsyn till de olika typer av funktionsnedsättning som innebär varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar. Huvudsyftet med den nya strategin är att fortsätta EU:s inkluderingsarbete av personer med funktionsnedsättning. Strategin är inte av lagstiftande natur utan en samordnande rekommendation och integreras i [Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026](#).

Några lagstiftande förslag som berör personer med funktionsnedsättning finns på EU-nivån. Bland annat direktivet om [webbtillgänglighet med fokus på tillgång till webben och digitalt innehåll för personer med funktionsnedsättning](#). Under 2023 kom även ett annat lagstiftande förslag rörande funktionsfrågor, upprättandet av ett [EU-intyg för funktionsnedsättning](#). EU-intyget om funktionsnedsättning antogs under våren 2024 och ska säkerställa fri rörlighet samt lika åtnjutande av rättigheter för personer med funktionsnedsättning i EU genom att underlätta ömsesidigt erkännande av funktionsnedsättningsstatus i hela unionen. Innehavare av ett EU-intyg om funktionsnedsättning ska få samma tillgång till relevanta tjänster i alla medlemsländer, oberoende av var deras funktionsnedsättningsstatus etablerades. Intyget slås även samman med EU:s parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning. EU-intyget kommer inte ersätta nationella intyg om funktionsnedsättning. Det omfattar inte heller förmåner på området social trygghet/socialt skydd dvs. (icke) avgiftsfinansierade kontantförmåner eller vårdförmåner.

(Uppdaterad juli 2024)

3 Innovation och digitalisering

I kommissionens meddelande [Att forma EU:s digitala framtid](#) utformas den övergripande strategin för digitaliseringspolitiken. I strategin presenteras insatser inom tre grundpelare som kommissionen fokuserat på under mandatperioden: 1) teknik som fungerar för människorna, 2) en rättvis och konkurrenskraftig ekonomi och 3) ett öppet, demokratiskt och hållbart samhälle. EU-kommissionen har pekat ut årtiondet till [EU:s digitala decennium](#). Det finns många beståndsdelar i EU-policyen för digitalisering, men GEO följer dem som relaterar till Göteborgs Stads styrdokument på området och verksamheter som berörs direkt. GEO har tagit fram ett dokument som beskriver alla beståndsdelar av EU:s digitala och datapolicy som berör Göteborgs verksamheter och delat med stadsledningskontoret under våren 2024.

3.1 Artificiell intelligens

För kommuner och regioner är AI ett betydelsefullt verktyg för att kunna utveckla välfärden. Samtidigt finns risker med AI. Den 19 februari 2020 kom EU-kommissionens vitbok [”Om Artificiell Intelligens – En europeisk strategi en EU-strategi för spetskompetens och förtroende”](#) som innehöll alternativa åtgärder för politiska tillvägagångssätt för att möjliggöra en tillförlitlig och säker

utveckling av AI med respekt för medborgarnas rättigheter¹³. Målet var öka förståelsen av AI och hantera riskerna med användningen av teknologin. Vitboken bygger på två huvudsakliga delar;

- 1) Ramverket för AI-ekosystem, för åtgärder som ska samordna insatser på europeisk, nationell och regional/lokal nivå. Ska mobilisera resurser för att uppnå ett ekosystem av spetskompetens.
- 2) Regelverket för AI i Europa måste följa EU:s regler, grundläggande rättigheter och konsumenträttigheter. Regelverket bör fokusera på hur vi ska minimera riskerna för potentiell skada.

Kommissionen la ett [förslag till AI-förordning](#) 2021. Denna är beslutad och träder i kraft den 1 augusti 2024. Harmoniserade regler för utveckling, marknadsstillträde och användning av AI-system i unionen enligt en proportionerlig riskbaserad metod fastställs. Förordningen tar en riskbaserad ansats där AI-system klassificeras utifrån risknivå. Vissa högriskapplikationer som biometrisk fjärridentifiering eller AI-system för rekrytering kommer att vara föremål för särskilda krav på transparens, kvalitetssäkerhet och möjlighet till granskning. Vissa former av AI-användning, som anses utgöra oacceptabla risker, kommer att förbjudas helt. Övriga AI-system omfattas av krav på dokumentation, spårbarhet och upplysning av användare. Många av de AI-system som städer använder, exempelvis inom områden som socialtjänst och infrastruktur, kommer sannolikt att klassificeras som "högrisk" enligt AI-förordningen. Detta innebär att dessa system kommer att omfattas av särskilda krav på transparens, kvalitetssäkerhet och möjlighet till granskning.

Förhandlingarna avslutades i december 2023, och Europaparlamentet och rådet antog akten under våren 2024. Den kommer att tillämpas fullt ut efter en övergångsperiod på 24 månader, med vissa delar som börjar gälla tidigare.

GEO hade under våren 2022 ett möte med EU-kommissionen för att ställa klagörande frågor. Stockholm tog fram förslag till ändringsförslag, som tyvärr Göteborg inte hann reagera i tid på. GEO delade Göteborgs synpunkter med ledamöter i ansvarigt utskott på egen hand. Under våren 2023 genomfördes ett event om AI i Bryssel i samarbete med VGR och RISE. Representant från BRG talade.

I januari 2024 kom ett utlovat [paket med ytterligare satsningar på företag och AI](#). Genom paketet stärker kommissionen stödet för AI-Innovation till uppstartsföretag och små och medelstora företag. Syftet är att stärka EU:s position som en ledande kraft inom AI-utveckling och innovation, samtidigt som man upprätthåller höga standarder och värderingar. Paketet inkluderar privilegierad tillgång till superdatorer, etablering av AI-fabriker och uppgradering av AI-superdatorinfrastruktur. Kommissionen har inrättat en AI-byrå för samordning av EU-nivåpolitik och övervakning av AI-lagstiftningen. Meddelandet innehåller åtgärder som finansiellt stöd, kapitalstöd och gemensamma europeiska datautrymmen. Kommissionen kommer också att bilda två konsortier för digital infrastruktur med medlemsstater för att utveckla gemensam europeisk infrastruktur för språkteknik och avancerade AI-verktyg. Dessa verktyg kommer att stödja städer i optimering av processer, från trafik till avfallshantering.

(Uppdaterad juli 2024)

---

¹³ Att skapa förtroende för människocentrerad artificiell intelligens, COM(2019) 168

3.2 Datalag och skydd för databaser

[EU-strategin för data](#) utgör en del i den övergripande europeiska digitala strategin. Tillgången till hur data organiseras kommer vara avgörande för Europas framtida innovationsförmåga. Snabbt ökande datamängder kommer att genereras och lagringen flyttas från molntjänster till gränsheter. EU bygger vidare på en stark rättslig ram – när det gäller dataskydd, grundläggande rättigheter, säkerhet och IT-säkerhet, den inre marknaden och en hög grad av sammankoppling inom offentliga tjänster.

[EU:s datalag](#) trädde i kraft den 11 januari 2024. Den innehåller nya regler om vem som kan använda och få åtkomst till data som genereras i EU inom alla ekonomiska sektorer. Konsumenter och företag ska ges mer kontroll över vad som kan göras med deras data, genom att klargöra vem som kan få åtkomst till data och på vilka villkor. Datalagen ska sörja för att industridata delas, lagras och behandlas med full respekt för EU:s regler. Lagen innehåller verktyg som ska möjliggöra att offentliga myndigheter får åtkomst till och kan använda data som innehas av den privata sektorn och som är nödvändiga i exceptionella omständigheter, framför allt vid ett allmänt nödläge, t.ex. översvämningar och skogsbränder, eller när de behöver data för att kunna fullgöra en lagstadgad uppgift och de inte finns tillgängliga på annat sätt. Göteborg besvarade samråd om datalagen och rättsligt skydd för databaser (EU21-2021) och menade att det i nuläget är otydligt vad som gäller för vidareutnyttjande av data och att det saknas öppna gemensamma standarder för utbyte av information. Man menar vidare att standarder bör vara tvingande för dem som levererar lösningar till offentliga myndigheter i EU.

(Uppdaterad juli 2024)

3.3 Driftskompatibla digitala offentliga tjänster

Ett [förslag](#) om europeisk interoperabilitet av offentliga tjänster presenterades november 2022. Tidigare har driftskompatibilitet varit [en icke-bindande regel](#). Den har också legat till grund för de flesta nationella interoperabilitetsramen (NIF).

Lagen syftar till att utveckla det befintliga europeiska ramverket för interoperabilitet (EIF), stärka gränsöverskridande samarbete inom offentlig sektor på den inre marknaden, och främja gemensamma lösningar för interoperabilitet inom EU. Det inkluderar en gemensam styrningsmodell skapad av medlemsstater och EU-institutioner, som möjliggör åsiktsutbyte från aktörer och stödjer delning och återanvändning av data. Förslaget innehåller även en mekanism för interoperabilitetsbedömning samt rättsliga ramar för att stödja testmiljöer för innovativa interoperabilitetslösningar i regulatoriska sandlådor.

Under våren 2021 genomfördes ett samråd (EU5-2021) som Göteborg besvarade. Göteborg svarade att man vill se ett direktiv, dvs. bindande lag men med utrymme för nationell anpassning, på området och att offentlig administration behöver guidning i hur man kan öka interoperabilitet. Göteborg menar också att policyn bör förtydliga befintliga och validerade standarder och att policyn kan möjliggöra harmonisering av regleringar i förhållande till lagstiftning som finns på nationell nivå.

Den 13 november 2023 nådde dialogerna i mål med en politisk överenskommelse. Parlamentet ställde sig bakom den 6 februari 2024 och rådet den 4 mars 2024. Den offentliggjordes i EU:s officiella tidning den 22 mars 2024 som förordning 2024/903. Den trädde i kraft 20 dagar senare. De flesta bestämmelserna ska tillämpas från och med den 12 juli 2024, med undantag för bestämmelserna om bedömning av driftskompatibilitet (artikel 3.1-3.4) och om den gemensamma

kontaktpunkten i medlemsstaterna (artikel 17), som båda ska tillämpas från och med den 12 januari 2025.

Det europeiska [initiativet för molnbaserade tjänster](#), EU:s [handlingsplan för e-förvaltning](#) och initiativet om en [gemensam digital ingång](#), är alla starkt länkade till driftskomparabiliteten.

(Uppdaterad juli 2024)

3.4 Dataområden

EU:s [datastrategi](#) går ut på att se till att EU går i spetsen för ett datadrivet samhälle. Kommissionen vill skapa en inre marknad för data, där data från myndigheter, företag och invånare kan delas och användas på ett säkert och rättvist sätt för det allmännas bästa.¹⁴ EU-kommissionen ser över regler för nio gemensamma europeiska dataområden inom exempelvis energi, trafik och hälsa för att bättre använda offentliga data för forskning för det allmännas bästa, underlätta för enskilda att dela med sig av data, samt skapa strukturer så att viktiga organisationer kan dela data med varandra.

3.4.1 Hälsodataförordning

Syftet med förordningen är att inrätta ett europeiskt hälsodataområde för att förbättra personers åtkomst till och kontroll över sina personliga e-hälsodata i samband med hälso- och sjukvård (primär användning av e-hälsodata) samt för andra ändamål som gynnar samhället, till exempel forskning, innovation, beslutsfattande, patientsäkerhet, individanpassade läkemedel, officiell statistik eller reglering (sekundär användning av e-hälsodata). GEO bevakade inledningsvis [förslaget om hälsodata](#), och träffade bland annat SKR och svenska representationen under 2022 gällande konsekvenserna för kommuner. Göteborg besvarade remissen (Diarienummer 0670/22) under sommaren 2022. Så som begreppet hälsodata är definierat, hur förordningens tillämpningsområde beskrivs, samt att också omsorgssektorn omnämns, främst kopplat till sekundär användning av data, är det otydligt om avsikten är att delar av socialtjänstens verksamhet ska omfattas av förslaget. Omfattas även socialtjänsten får förslaget långtgående konsekvenser för den kommunala verksamheten. Stadens tolkning utifrån att förslaget framför allt beskrivs ur ett hälso- och sjukvårdsperspektiv är att socialtjänsten inte ska omfattas.

Då det inte finns någon utpekad handläggare i Göteborgs Stad som följer frågan har GEO inte kunnat fullfölja arbetet med påverkansarbete gentemot Europaparlamentet, eftersom GEO i arbetet behöver en löpande dialog med expertis i stadens organisation. Hälsifrågor ligger utanför GEO:s bevakningsinriktning, men digitalisering är utpekad i beslutet om inriktning.

Den 10 februari 2023 presenterade rapportören sitt utkast till rapport i utskottet. I rapporten gällande sekundär användning föreslår de en opt-out för sekundär användning. I december 2023 antog Rådet sitt förhandlingsmandat och triloger kunde inledas. Dessa slutfördes i mars 2024 och parlamentet röstade om förordningen den 24 april 2024.

3.4.2 Europeiskt energidataområde

[Handlingsplanen för digitalisering av energisektorn](#) ska utveckla en konkurrenskraftig marknad för digitala energitjänster som säkerställer dataskydd och datasuveränitet och stöder investeringar i digital energiinfrastruktur. Planen presenterades i oktober 2022. Kommissionens mål är att optimera energianvändning och främja förnybara energikällor genom digitalisering, samtidigt som

---

¹⁴ SWD(2022) 45 final

cybersäkerheten stärks. Centrala åtgärder i planen: i) Förnybara energikällor: Teknik som elfordon, solcellsanläggningar och värmepumpar stöds för ökad användning; ii) Ökad kontroll för konsumenter: Nya digitala verktyg och tjänster hjälper konsumenter att övervaka energianvändning och kostnader; iii) Energi- och miljömärkning: Planer för att märka datacentraler, datorer, telekommunikationstjänster och blockkedjor med avseende på energieffektivitet; iv) Cybersäkerhet: Lagstiftning införs för att stärka cybersäkerheten inom energinät och kritisk infrastruktur.

I handlingsplanen uttrycks ett behov av ett gemensamt europeiskt dataområde för energi, vilket måste börja inrättas senast 2024. Införandet av en lämplig ram för datadelning för energisektorn skulle kunna möjliggöra för flexibla energiresurser som drar full nytta av digitala lösningar att delta på grossistmarknaderna och bidra med över 580 GW energi till 2050. Även dataförvaltningsakten nämner energidataområdet.

Göteborgs Stad besvarade inte samrådet om digitalisering av energisektorn (EU24-2021) men GEO hjälpte till att skicka synpunkterna som ett brev till EU-kommissionen efter samrådets tidsfrist löpt ut (Dnr 1235/21). Göteborg lyfte i sitt brev att EU-politiska åtgärder krävs för att säkerställa att individer och konsumenter kan delta fullt ut och få ökad makt i energiomställningen. Dessutom behövs EU-politiska åtgärder för att utveckla en europeisk datautbytesinfrastruktur för nya energitjänster. Att förbättra cybersäkerheten för energisystemet är en annan viktig aspekt. Göteborg föreslår att Europeiska kommissionen bör inleda med att utarbeta icke-bindande vägledning om cybersäkerhet inom energi för att stärka cybersäkerheten för energisystemet. Det skulle också vara lättare att följa och övervaka användningen av digitala teknologier i det europeiska energisystemet om Europeiska kommissionen fastställde minimikrav eller mål.

3.4.3 Mobiltetsdataområde

Med ett gemensamt europeiskt mobiltetsdataområde blir det lättare att få tag på, samla och dela data, vilket bidrar till mer effektiva, säkra, hållbara och resilienta transporter. Dataområdet bygger på initiativ och tillämpningar för transportdata och ska kompletteras med initiativ för interoperabilitet och säkerhet samt för tillgång till och utbud av data och tjänster. I sitt meddelande ska kommissionen beskriva dataområdets huvuddrag, mål, styrning och tidsplan och de stödåtgärder som behövs. Meddelandet förväntades under hösten 2023 men blev fördröjt, så troligen blir det tidigast under sen höst 2024.

Det finns många utmaningar, och att skapa ett mer sammanhängande tillvägagångssätt mellan städer, regioner och operativa partners kommer att vara avgörande. Storstadsområden har ofta komplexa institutionella och styrningsramar som involverar olika nivåer av territoriella och funktionella organ som ansvarar för stads- och regionalplanering och transportutveckling. För datautdelningsinitiativ, eller tjänsteleverantörer som förlitar sig på olika dataflöden från olika dataägare såsom multimodala resplanerare, innebär det att ett tekniskt system eller ramverk utvecklat för eller med en region kan vara mycket svårt att skala upp eller överföra till andra regioner.

(Uppdaterad juli 2024)

3.5 Digitala världar

EU-kommissionen lanserade i juli 2023 en strategi för att leda den kommande tekniska utvecklingen i form av webb 4.0 och virtuella världar. Syftet är att skapa en öppen, säker och pålitlig digital miljö som är inkluderande och rättvis för enskilda individer, företag och offentliga myndigheter.

Strategin kompletterar EU:s ekonomiska vision för efter 2030, där digitaliseringen lyfts fram som en huvudmotor. Webb 4.0 betonas som en central teknologisk omställning som skapar en sömlöst sammanlänkad, smart och engagerande verklighet.

Strategin är i linje med målen för det digitala decenniet och fokuserar på fyra huvudområden: färdigheter, företag, offentliga tjänster och infrastruktur. Dessutom behandlas öppenhet och global förvaltning av virtuella världar och webb 4.0 som särskilda prioriteringar.

Strategin främjar individuell egenmakt och ökad kompetens för att säkerställa tillgång till pålitlig information. EU-kommissionen kommer att främja de principer för virtuella världar som skapats av medborgarpanelen och kommer att tillhandahålla vägledning i form av en verktygslåda senast under första kvartalet 2024. Kommissionen ska samarbeta med EU-länderna för att stödja kompetensutveckling. Fokus kommer även att riktas mot kvinnor och flickor.

Inom förvaltningsfären syftar strategin till att stödja samhällsutveckling och virtuella offentliga tjänster för att dra nytta av möjligheterna som virtuella världar erbjuder. Ett nytt flaggskeppsinitiativ, "Citiverse" för stadsplanering lanserades.

För att säkerställa att webb 4.0 och virtuella världar inte kontrolleras av några få stora aktörer, kommer EU-kommissionen att aktivt arbeta med intressenter runt om i världen för att etablera globala standarder för öppen och interoperabel teknik. Dessa standarder kommer att vara i enlighet med EU:s vision och värderingar och syftar till att främja en mångfald av deltagande aktörer.

En [rapport från JRC](#) ger en översikt över de möjligheter som nästa generations virtuella världar kan medföra inom olika sektorer, bland annat utbildning, tillverkning, hälso- och sjukvård och offentliga tjänster.

GEO kontaktades i augusti 2023 av Lindholmen Science Park (LSP) angående en ansökan från Göteborg i utlysningen Citiverse. Tidsfristen för ansökan gick ut november 2023 och under 2024 meddelades att LSP är del av det vinnande konsortiet.

(Uppdaterad juli 2024)

3.6 Innovationsagendan

EU:s innovationspolitik är ett viktigt område med betydande EU-investeringar, och kompletterar forskningspolitiken. EU:s forskningsprogram Horisont Europa, har numera en innovationspelare. Syftet är att främja den djuptekniska innovationen i Europa och förverkliga de möjligheter som den gröna och den digitala omställningen erbjuder, samt hitta lösningar när det gäller behovet av framtida strategiskt oberoende. Enligt EU:s uppdaterade [innovation score board](#) från juli 2024 leder Danmark som den mest innovativa medlemsstaten tätt följd av Sverige.

Europeiska innovationsrådet (EIC), inrättades 2021 och har en budget på 10 miljarder euro, och syftar till att stödja innovation under hela innovationscykeln, från ett tidigt skede av forskningen till

koncepttest, tekniköverföring samt finansiering och expansion av uppstartsföretag och små och medelstora företag. Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) har utvecklats genom att inrätta nya kunskaps- och innovationsgrupper (KI-grupper), t.ex. inom mobilitet och den kulturella och kreativa sektorn, lägga större tonvikt vid att åtgärda regionala obalanser och verka för att öka entreprenörs- och innovationskapaciteten vid högre utbildningsanstalter.

Genom Horisont Europas initiativ för europeiska innovationsekosystem strävar EU också efter att skapa mer sammankopplade och effektiva innovationsekosystem för att stödja expansion av företag, främja innovation och stimulera samarbete mellan nationella, regionala och lokala innovationsaktörer.

GEO deltog i den skriftliga konsultationen, en workshop och [en konferens](#) ledd av EU-kommissionen under första kvartalet 2020 om innovationsekosystem och skapandet av europeiska system under pelare 3 i Horisont Europa. Första utkastet till [implementeringsstrategin för Horisont Europa](#) publicerades i juni 2020. I juli 2022, presenterades EU:s nya [innovationsagenda](#). Baserat på agendan, kommer Europa att utveckla nya tekniska lösningar för att ta itu med de mest akuta samhällsutmaningarna samt föra ut dessa lösningar på marknaden.

EU-kommissionen publicerade under 2023 ett [arbetsdokument om innovationsagendan](#). Vägledningen klargör hur reglering kan underlätta lokal experimentering genom att säkerställa att ramvillkoren utvecklas för att stödja testning och implementering av innovation, samtidigt som medborgare och konsument skyddas. Dokumentet fokuserar främst på experimentverktyg som regulatoriska sandlådor, testbäddar och levande laboratorier och hur de kan möjliggöra experiment med innovativa lösningar och överbrygga klyftan mellan innovation och reglering. Det ger exempel på hur de används på EU-nivå och i länder utanför EU och även en översikt över praxis på nationell nivå.

Av den nya europeiska innovationsagendan har 13 av 25 åtgärder slutförts och ytterligare 12 är pågående; Nya direktiv för att underlätta finansiering för scale-ups och små och medelstora företag, initiativ för att främja innovationsupphandling och experimentella utrymmen, förstärkning av innovationssystem och minskning av innovationsklyftan genom regionala innovationsnätverk och universitetsallianser samt kompetensutveckling genom EIT:s Deep Tech Talent Initiative och en plattform för att underlätta rörlighet för kvalificerade individer inom och till Europa.

För Göteborgs aktörer är det viktigt att delta i europeiska initiativ, inte alltid för tillskottet av medel, utan för att vara med i det europeiska innovationssystemet, lära av andra, och synliggöras bland de ledande innovationsaktörerna. Tillsammans med kollegor på Business Region Göteborg arrangerade GEO ett studiebesök och rundabordsamtal med små- och medelstora företag, i juni för representant från European Innovation Council and SMEs Executive Agency (EISMEA). Studiebesöket var ett resultat av att GEO träffat EISMEA och presenterat Göteborg.

Science meets regions

I februari 2022 informerade GEO om möjligheten att söka bidrag från EU-kommissionens initiativ "Science meets regions" som syftar till att få lokala och regionala myndigheter att samarbeta med akademien för att i större utsträckning ta användning av forskningsresultat och fatta evidensbaserade beslut. I mars 2022 skickade SLK in en ansökan om en fördjupning och konkretisering av det

samarbetsavtal som finns med Chalmers och Göteborgs Universitet, och den godkändes i maj samma år. Under hösten 2022 genomfördes fyra workshopar i Göteborg med deltagare från staden och universiteten, som EU finansierade. Genom GEO blev Göteborg inbjudna till att berätta om sitt samarbete med akademien på ett webinarium organiserat av nätverket ERRIN tillsammans med EU-kommissionen, samt att rekommendera hur EU:s stöd kan utvecklas. Stadsledningskontoret och GEO deltog på initiativets slutkonferens i Bryssel i september 2023.

(Uppdaterad juli 2024)